

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**OKUL-AİLE İLETİŞİMİNDE EV ZİYARETİ
(AVCILAR UYGULAMASI)**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: Berkan BAYINDIR

İSTANBUL, 2007

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

OKUL-AİLE İLETİŞİMİNDE EV ZİYARETİ
(AVCILAR UYGULAMASI)
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:
Berkan BAYINDIR
Öğrenci No:
050712006

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Seval AKBIYIK

İSTANBUL, 2007

YEMİN METNİ

Sunduğum Yüksek Lisans Yüksek Lisans Tezimi, Akademik Etik İlkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığına and içerim. 01/08/2007

Aday: Berkan BAYINDIR

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

Enstitümüz *İşletme Yönetimi* Anabilim dalı *Eğitim Yönetimi ve Denetimi* Bilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden **050712006** numaralı Berkan Bayındır'a "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*" nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**OKUL - AİLE İLETİŞİMİNDE EV ZİYARETİ (AVCILAR UYGULAMASI)**" tezini, Yönetim Kurulumuzun 07.08.2007 tarih ve 2007/41 sayılı toplantısında seçilen ve Üniversite binasında toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (70) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında *oybirliği* ile **Kabul** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
YRD.DOÇ.DR. SEVAL AKBIYIK

PROF. DR. MUSTAFA DEOCAN

ÜYE

PROF. DR. MEHMET FİKRET GEZGİN

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	
Jüri Sayfası	
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler (Abstract)	
Tablolar Listesi	IV
Kısaltmalar Listesi	V
Giriş	1

BÖLÜM I

1. OKUL-ÇEVRE İLETİŞİMİ

1.1. Eğitim-İletişim İlişkisi ve Okul-Çevre İletişimi.....	4
1.1.1. Eğitim.....	4
1.1.1.1. İnfomal Eğitim.....	5
1.1.1.2. Formal Eğitim.....	6
1.1.2 Eğitim Sistemi ve Temel Unsurları.....	8
1.1.2.1. Eğitim Sistemi.....	8
1.1.2.2. Eğitim Sisteminin Temel Unsurlar.....	9
1.1.2.3. Eğitim Süreci.....	10
1.1.3. Türk Eğitim Sistemi.....	10
1.1.4. Günümüzde Eğitimi Etkileyen Etmenler.....	13
1.2. İletişim Etmenleri.....	18
1.2.1. İletişim.....	18
1.2.2. İletişim Türleri.....	20
1.2.2.1. Sözsüz İletişim.....	20
1.2.2.2. Simgesel İletişim.....	21
1.2.2.3. Yazılı İletişim.....	21
1.2.2.4. Sözel İletişim.....	21
1.2.3. İletişimin Etkililiği.....	22
1.2.4. İletişimi Etkileyen Etmenler.....	23
1.3. Eğitim-İletişim İlişkisi.....	25

1.3.1. Eğitimde İletişim.....	25
1.3.2. Okul Çevre İletişimi.....	26
1.3.2.1. İç İletişim.....	27
1.3.2.2. Dış İletişim.....	28
1.3.3. Okul Çevre İletişiminin Önemi.....	30
1.3.4. Okul-Çevre İletişimi Üzerine Yapılmış Kuramsal Çalışma Ve Araştırmalar.....	31
1.3.4.1. Yurt İçinde Yapılmış Kuramsal Çalışma ve Araştırmalar..	31
1.3.4.2. Yurt Dışında Yapılmış Kuramsal Çalışma ve Araştırmalar	34

BÖLÜM II

2. OKUL-ÇEVRE İLETİŞİMİNDE OKUL-VELİ İLİŞKİLERİ.....	37
2.1. Araştırma Yöntemi.....	40
2.2. Veri Toplama Ve Analiz Yöntemi.....	44
2.3. Verilerinin Analizi ve Değerlendirme.....	47
2.3.1. Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Ev Ziyareti Uygulamalarının Gelişimi.....	48
2.3.2. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarının Hazırlanması.....	50
2.3.3. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarının Ev Ziyareti Yapılan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı.....	52
2.3.4. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarına Göre Ev Ziyareti Öğrencilerin Yaşadığı Ev İle İlgili Özellikler.....	54
2.3.5. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarında Aile İlişkilerine Yönelik Bilgiler.....	56
2.3.6. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Yürütülen Ev	

Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarına Göre Ailenin Maddi Durumu.....	57
--	----

2.3.7. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarına Göre Öğretmenlerin Ev Ziyaretlerinde Yapmış Oldukları Rehberlik Çalışmaları.....	59
2.3.8. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarına Göre Ailelerin Öğrenciyle İlgili Şikayetleri.....	62
2.3.9. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarına Göre Ailenin Ev Ziyaretine Yönelik Tutumları.....	65
2.3.10. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarına Göre Öğrencilerin Ev Ziyaretine Yönelik Tutumları.....	66

SONUÇ	69
KAYNAKÇA	

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No.</u>	<u>Sayfa</u>
1. Eğitim Sisteminin Temel Unsurları.....	9
2. Raporları Hazırlayan Öğretmenler.....	51
3. Raporlarının Öğretmen Bazında Yüzde Oranı.....	52
4. Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı.....	53
5. Raporlarının Sınıflara Göre Dağılım Yüzdesi.....	53
6. Ziyaret Edilen Ev İle İlgili Geçen İfadelerin Yüzde Oranı.....	54
7. Aile İlişkileri Hakkında Geçen İfadelerin Yüzde Oranı.....	56
8. Ailelerin Maddi Durumları Hakkında Geçen İfadelerin Yüzde Oranı.....	58
9. Rehberlik Çalışmalarına Yönelik Yüzde Oranlar.....	59
10. Öğretmenlerin Yürüttüğü Rehberlik Çalışmalarının Konulara Göre Dağılımı.....	60
11. Öğretmenlerin Yürüttüğü Rehberlik Çalışmalarının Konulara Göre Yüzde Dağılımı.....	60
12. Ailelerin Çocuklarına Yönelik Şikayetlerinin Yüzde Oranı.....	62
13. Öğrencilerden Ailelerin Şikayetlerinin Konulara Göre Dağılımı.....	63
14. Öğrencilerden Ailelerin Şikayetlerinin Konulara Göre Yüzde Dağılımı....	63
15. Ailelerin Ziyarete Yönelik Tutumları.....	65
16. Öğrencilerin Ziyarete Yönelik Tutumlarının Dağılımı.....	67
17. Öğrencilerin Ziyarete Yönelik Tutumlarının Yüzde Oranı.....	67

Kaynakça

- Akkaya, S., Konuşa Konuşa İletişim Sırları, MESS Yayınları No:340, İstanbul, 2000.
- Alkan, C., Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No:168, Ankara, 1992.
- Altıntaş, E., Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar, (Ed. L. Küçükahmet), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2000.
- Altınbaş, E ve D. Çamur, İletişim ve Beden Dili, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul, 2001.
- Ataç F., Öğretmenler İçin Öğrenci Psikolojisi: Önce Ruhsal Eğitim, Epsilon Yayınevi, İstanbul, 2001.
- Aydın, M., Eğitim Yönetimi, Hatiboğlu Yayınları, Ankara, 1994.
- Balcı, A. Etkili Okul: Kuram, Uygulama ve Araştırma, Yavuz Dağıtım, Ankara, 1983.
- _____, Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler, 72 TDFO Matbaacılık, Ankara, 1995.
- Başaran, İ.E., Eğitime Giriş, Yargıcı Matbaası, Ankara, 1994.
- _____, Eğitime Giriş. Yargıcı Matbaası, Ankara, 1996.
- _____, Eğitim Yönetimi, Nitelikli Okul, Feryal Matbaası, Ankara, 2000.
- _____, Örgütsel Davranışın Yönetimi, Gül Yayınevi, Ankara, 1982.
- _____, Türkiye Eğitim Sistemi, Yargıcı Matbaası, Ankara, 1996, s.36.
- Baykal, A., "Eğitimde Kalite ve Kalite Eğitimi", Özel Okullar ve Eğitimde Kalite, (Ed. İ. Erdoğan), İstanbul, 2002.
- Bıçakçı, İ., İletişim ve Halkla İlişkiler, Media Cat Yayınları, Ankara, 1999.
- Bilen, M., Plandan Uygulamaya Öğretim, Anı Yayıncılık, Ankara, 1999.
- Biller, K., "Sosyal Felsefeci Olarak 21. Yüzyılın Öğretmenleri," Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı, (27 Ağustos-2 Eylül 1995), Milli Eğitim Basımevi, Yayın No:8, Ankara, 1997.
- Bursalıoğlu, Z. Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış, PEGEM Yayıncılık, Ankara, 1998.
- Calderhead, J., Öğretmenlerin Uzmanlığının Tanınması ve Geliştirilmesi: 21. Yüzyılı Bekleyen Sorunlar, Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı (27 Ağustos-2 Eylül 1995), Milli Eğitim Basımevi, Yayın No:8, Ankara, 1997.
- Clayton, S., Yönetim, Hayat Yayınları, İstanbul, 2000.

- Değirmencioğlu, C., Eğitim Bilimlerine Giriş, (Ed. L. Kck Ahmet), Gazi Kitapevi Yayınları, Ankara, 1977.
- Demirel, ., Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme, PEGEM Yayıncılık, Ankara, 2000.
- Dewey, J., Demokrasi ve Eğitim, (ev. S. Otaran), Başarı Yayınları, İstanbul, 1996.
- Dicleli, A. B., ve M. Adem, Eğitim Planlaması, şafak Matbaacılık, Ankara, 1997.
- Doğan, İ., İletişim ve Yabancılaşma: Yazılı Kültürümüzde İlkler, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1998.
- Dökmen, ., İletişim atışmaları ve Empati, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1994.
- Ertürk, S., Eğitimde Program Geliştirme, Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1972.
- Fidan, N.ve M. Erden, Eğitime Giriş, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998.
- Gz, N. ve diğerleri, Etkili İletişim Terimleri, İnkılap Kitap Yayınları, İstanbul, 2002.
- Karasar, N., Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1999.
- Karip, E., atışma Yönetimi, PEGEM Yayıncılık, Ankara, 2000.
- Kepçeoğlu, M., Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Başak Ofset, İstanbul, 1996.
- Kckahmet, L., Eğitim Programları ve ğretim, Gazi Kitabevi, Ankara, 1997.
- _____, ğretim İlke ve Yöntemleri, Alkım Yayınları, İstanbul, 2002.
- Oğuzkan, F., Eğitim Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1974.
- Özden, Y., ğrenme ve ğretme, PEGEM Yayıncılık, Ankara, 1999.
- zkalp, E.ve . Kirel, rgtsel Davranış, Sağlık ve Bilimsel Araştırma alışmaları Vakfı, No:149, Eskişehir, 2001.
- zmen, F., "Okul Müdürlerinin Yetiştirilmesi-Gelişmiş lkelerdeki Uygulamalardan rnekler", 21. Yüzyıl Eğitim Yöneticisi Yetiştirme Sempozyumu, (16-17 Mayıs 2004), Bildiriler, Ankara, 2002.
- Robertson, A. K., Etkili Dinleme, (ev. S. Yarmalı), Hayat Yayınları, İstanbul, 1994.
- Sayers F. ve diğerleri, Yöneticilikte İletişim, (ev. D. şahiner), Rota Yayınları, İstanbul, 1993.
- Saygın, O., Kişisel Değişim Stratejileri, Hayat Yayınları, İstanbul, 1999.

- Sönmez, V., Öğretmen El Kitabı, Adım Yayıncılık, Ankara, 1993.
- Şişman, M., Öğretmenliğe Giriş, PEGEM Yayıncılık, Ankara, 2000.
- Taymaz, H., Uygulamalı Okul Yönetimi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:180, Ankara, 1997.
- Ünal, I., “Toplumsal ve Ekonomik Değişme Sürecinde Eğitimin Değişen Rolü”, Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi, (24-28 Eylül 1990), Bildiriler III, Ankara, 1993.
- Varış, F., ve diğerleri, Eğitime Bilimine Giriş, (Ed. F. Varış), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:176, Ankara, 1994.
- Vural, B., Yetkin-İdeal Vizyoner Öğretmen, Hayat Yayınları, İstanbul, 2002
- Woods, P., “Kaynak Merkezin Ötesi: Duvarları Olmayan Bir Kütüphaneyi Kullanma Açısından Öğretmenleri ve Öğrencileri Eğitme”, Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı, (27 Ağustos-2 Eylül 1995), Milli Eğitim Basımevi, Yayın No.8, Ankara, 1997.
- Yeşil, R. Sorumluluk Bilincinin Gelişmesinde Okul ve Ailenin Etkisi, Eğitim Araştırmaları Kış 2003, S.10.
- Çelenk, S., Okul Aile İşbirliği ile Okuduğunu Anlama Başarısı Arasındaki İlişki, Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi, S.24, 2003.
- Erdoğan, A., “21. Yüzyıla Girilirken Milli Eğitim Stratejisi İçin Yeni İlkeler, Amaçlar ve Araçlar,” M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi, S.7, 1995.
- Koçak, Y., Okul-Aile İletişiminin Engelleri, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S.6, 1991.
- Williams, S. R., “Üç Büyük Atılım,” (Çev. Ö. Kurtuluş), Bilim Teknik, S.386, Ocak 2000.
- UNESCO., “Yirmi birinci Yüzyılda Eğitim Uluslararası Komisyon Raporu,” Eğitim Yönetimi. 2-1, Kış 1996.
- Bilgin, M., Ankara Merkez İlçelerindeki Ortaokullarda Okul ile Ailenin İşbirliği ve Sorunları, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1990.
- Ersoy, S., İlköğretim Okullarında Yönetici ve Öğretmenler Arasındaki İletişim Sorunları (Van İli Örneği), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van, 2006.

Özçınar, Z., Öğretmen-Öğrenci-Velilerin İletişimsel Yeterlilikleri ve Öğrenci Başarıyla Olan İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003

http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/takvim/egitim_sistemi.html
(13.12.2006)

<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/68.html> (13.11.2006)

<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/161/cinkir.htm> (13.12.2006)

<http://w3.gazi.edu.tr/web/verken/degerlen.htm> (13.11.2006)

<http://orgm.meb.gov.tr/Mevzuat/genelgeler/27OKULAileisbirligi.htm> (23.02.2007)

<http://www.egitim.com/egitimciler/0752/0752.4/0752.4.teyyarugurluinsaninegitimihtiyaci.asp> (23.11.2006).

<http://ilkogretim-online.org.tr/vol1say1/v01s01b.htm> (12.12.2006)

<http://ilkogretim-online.org.tr/vol2say2/v02s02d.pdf> (12.12.2006)

<http://www.gse.harvard.edu/hfrp/content/projects/fine/resources/research/syneducation.pdf> (16.05.2007)

http://www.inrp.fr/vst/LettreVST/english/november2006_en.htm (09.04.2007)

<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=91> (28.07.2007)

ÖZGEÇMİŞ

22 Eylül 1975 tarihi, Ankara İli doğumluyum. İlkokulu Bursa İlinin Zeytinbağı İlçesinde okuduktan sonra Balıkesir'in Bandırma İlçesinde bulunan Özel Kemal Pireci Anadolu Lisesi'nde Hazırlık sınıfını bitirerek Eskişehir Anadolu Lisesi'ne yatay geçiş yaptım. Orta okul 2. sınıftan itibaren Ankara Atatürk Anadolu Lisesi'nde eğitime devam ettim. 1993 yılında Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Programlar Bölümünün Turizm ve Otelcilik Programına kayıt oldum ve 1995 yılında mezun oldum. Bir yıl sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Bölümüne kayıt oldum ve 2000 yılında mezun olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nda kadrolu İngilizce Öğretmeni olarak meslek hayatıma başladım. Askerlik görevimi 2002-2003 yılları arasında 25nci Mekanize Piyade Tugay Komutanlığı Ardahan'da yedek subay olarak tamamladım ve öğretmenlik görevime devam etmekteyim. 2005 yılında Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalında yüksek lisans eğitimime başladım.

Özel ilgi alanlarım, eğitim yönetimi, İngilizce ve teknolojik gelişmelerdir.

Aday: Berkan BAYINDIR

GİRİŞ

Ülkelerin çağın gereklerini yerine getirmeleri ve gelişmiş ülkeler arasında yer alabilmeleri eğitim sistemlerinin etkililiği ve verimliliği ile doğrudan ilişkilidir. Bir sonraki neslin, bireylerin ve toplumların gereksinmelerini karşılayacak amaçlara göre yetiştirilmesi okulların görevidir.

Çağımızın en belirgin özelliği her alanda hızlı bir değişim yaşanmasıdır. Bu gerçek kabul edilmekle beraber her alandaki hızlı değişim ve gelişmelerin günümüze damgasını vuracağı açıktır. Toplumlar açısından bakıldığında, değişme ve gelişmelere ayak uydurmaları oranında gelişmiş ülkeler arasında yerlerini alacakları ortaya çıkmaktadır. Bütün bunlara bağlı olarak, değişme ve gelişmelere uyum sağlayacak toplumun ve bireyin yaratılması lazımdır. Değişme ve gelişmelere uyum sağlayacak toplum ve bireyin yaratılmasında ise en önemli sorumluluk eğitime düşmektedir.

Eğitim, bütün ülkelerde, önemli bir alan olup, eğitim kuruluşları, bir sonraki nesli; gelecekte toplumun devam ettirilmesine ve geliştirilmesine uygun olan rollere hazırlamaktadır. Bundan dolayı her ülkenin kendine uygun bir eğitim anlayışı ve sistemi vardır. Dünya ölçeğinde gelinen noktada, bütün ülkelerin eğitim sistemlerine dair yapmaları gereken yenilikler bir zorunluluktur. Bu yenilikler dünyada yaşanan bilimsel, teknolojik, toplumsal, ekonomik ve kişisel değişmelerden kaynağını almaktadır.

Türkiye gelişmiş bir ülke olma yolunda büyük çabalar harcamaktadır. Ülkenin gelişmiş ülkeler seviyesine çıkabilmesi, insan kaynaklarına yaptığı yatırıma doğrudan bağlıdır. Yeni çağın insanı, eğitim kurumları aracılığı ile yetiştirilir ve bu ancak okulların gelişme ve değişmelere uyum göstermesiyle mümkün olur. Bu sebeple gelişmiş bir ülke olmayı hedefleyen ülkemiz okulları, yeni nesilleri çağın gerekliliklerine uygun olarak yetiştirebilecek niteliklere sahip olmalıdırlar.

Okullar çağın gereklerine uygun olma yolunda kendilerini değiştirirken, yetiştirmek istedikleri insan girdisini de farklı algılamakta ve sadece sınıflarda verilen bilgiyi ezberleyerek başarılı olan ya da bunu yapamayarak başarısız olan öğrenci algısını kabul etmemektedirler. Öğrencinin eğitim sisteminde belirlenen eğitsel hedeflere ulaşabilmesi için okullar değişen rolleri kapsamında farklı uygulamalara yönelmektedirler.

Eğitim sistemi içinde yer alan her eğitim tür ve düzeyinin farklı amaçları vardır. Özellikle meslek eğitimi veren ortaöğretim kurumları ülkenin kalkınmasında önemli rol oynayacak, sanayi sektörünün ihtiyaç duyduğu, insanları yetiştirme görevini üstlenmektedir. Bu nedenle meslek eğitimi veren okulların sorumluluğu ve önemi artmaktadır.

Okullar açık sistemli örgütler olmaları sebebiyle kendilerini çevreden soyutlayamazlar ve çevre ile iletişim içinde olmaları da bir zorunluluktur, eğitimin bir iletişim süreci olduğu bilinciyle davranmalıdırlar. Çünkü eğitimde kalite ancak iletişim süreçlerinin etkiliğinin artırılması ile sağlanabilir. Kalkınmanın motor gücü olacak işgücünü yetiştirecek meslek liseleri, iç iletişimin yanında çevre ile kurdukları iletişim süreçlerini geliştirmek durumundadırlar.

Okul çevre iletişiminde en önemli etkenlerden biri de aile ile kurulan iletişimdir. Çünkü aile, okulun hedeflerini benimsemesi oranında, eğitim süreçleri için gerekli desteği sağlayacaktır. Aynı zamanda okullar, aileleri daha iyi tanıyarak, öğrencinin okul dışı zamanda içinde bulunduğu çevresel değişkenleri eğitim süreçlerinde göz önüne alabileceklerdir. Artık öğrencinin okula teslim edildiği 'eti senin, kemiği benim' dönemi çoktan kapanmıştır ve bu yeni dönemde iletişim süreçlerini sadece ailelerin okula gelmesine ya da okul aile-birliği çalışmalarına bağlamak yetersiz kalmaktadır. Meslek liseleri hem devlete olan maliyetlerinin yüksek olması hem de kalkınmadaki belirleyici rollerini göz önüne alarak iletişim süreçlerini geliştirici çalışmalar içine girmelidirler.

Eğitimin amaçlarına ulaşmadaki etkililiğin ve verimliliğin derecesi, okuldaki iletişim süreçlerinin etkili olmasına bağlıdır. Bu nedenle, okullardaki iletişim süreçlerini çağın gereklerine uygun olarak yeniden yapılandırmak, bu yapılandırma içinde yer alan uygulamaları bilimsel bir bakış açısıyla değerlendirmek, bu değerlendirmelerin nesnel

bir analizini yapmak, geleceğin okulunun yaratılmasında ufuk açıcı bir rol oynaması açısından oldukça önemlidir. Bu gerekçelerden hareketle girilen bu araştırmada, okul-aile iletişimde ev ziyareti (Avcılar uygulaması) örneğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu amaçla yapılan araştırma iki bölümden meydana gelmektedir, birinci bölümde yapılan literatür çalışması sonucunda araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturan eğitim kavramı, iletişim süreci, eğitim iletişimi ve eğitim iletişiminin önemi konularını kapsamaktadır, ikinci bölümde ise araştırmanın amacı, konusu ve sınırlılıkları açıklanmış, araştırmada geçen temel kavramlar tanımlanmış ve okul-çevre iletişimini kuvvetlendirmeye yönelik Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi tarafından yürütülen ev ziyareti uygulamasının incelenmesi ve analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın yöntemi ile elde edilen bulgular bağlı geliştirilen sonuç bölümünde ise çalışma hakkında genel bir değerlendirme yapılarak uygulamanın sağladığı faydalardan hareketle önerilere yer verilmiştir.

BÖLÜM I

1. OKUL-ÇEVRE İLETİŞİMİ

1.1. Eğitim-İletişim İlişkisi ve Okul-Çevre İletişimi

1.1.1. Eğitim

Eğitimin kavramı insanlık kadar eski bir kavramdır. Ancak modern anlamda eğitimin başlangıcı çok yenidir. Genel anlamda eğitim, “...insanı belli amaçlara göre yetiştirme”¹ sürecidir. Tanım olarak bakıldığında ise eğitim, “[ö]nceden saptanmış amaçlara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkinlikler dizgesidir”.² Başka bir biçimde ise eğitim, “bireyin belirli hedefler yönünde, maksatlı olarak, kendi yaşantıları yoluyla davranışlarını değiştirmesi, bireysel yeteneklerini çeşitli yönlerden birey ve toplum için uygun ve dengeli olarak geliştirmesi olarak tanımlanmaktadır”.³

Eğitim süreci insanın dünyaya gelmesiyle başlar ve yaşam boyu devam eder. İnsanlar doğdukları günden itibaren bir eğitim süreci içine girmektedir. Dolayısıyla eğitim ilk olarak ailede başlar. Ailede başlayan eğitim süreci, okul çağında devam etmektedir, çalışma yaşamında mesleki bilgi ve becerisini artırma, yeni teknolojiler ile uyum içinde çalışmak amacıyla yeni nitelikler kazanma şeklinde somutlaşarak sürüp gitmektedir.⁴

Eğitimin önemi şu şekilde açıklanmıştır:

“Kullanım sıklığı kadar içeriğinin çeşitliliği ve kapsamın genişliği de eğitimin önemini göstermeye yeter. Kalkınmadan toplumsal barışa, bilimden turizme, sanattan spora kadar her alanda eğitim toplumsal bir kurumdur. Çevre kirlenmesinden dengesiz

¹ Değirmencioglu, C., Eğitim Bilimlerine Giriş, (Ed. L. Küçükahmet), Gazi Kitapevi Yayınları, Ankara, 1977, s.1.

² Oğuzkan, F., Eğitim Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1974, s.89.

³ Alkan, C., Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No:168, 1992, s.5.

⁴ <http://w3.gazi.edu.tr/web/verken/degerlen.htm> (13.11.2006).

beslenmeye, trafik kargaşasından enerji bunalımına kadar her sorunun çözümünde eğitim vazgeçilmez bir araç olarak görülür. Yurtseverlik, bilimsel düşünme, hoşgörü, yaratıcılık gibi erdem ve yeteneklerin geliştirilmesi içinde eğitim zorunlu bir süreçtir. Eğitim, bebeklere, yetişkinlere, özürlülere, üstün yeteneklilere, kızlara, erkeklere, sağlık gibi, adalet gibi temel bir insanlık hakkıdır Savaşta-barışta, dayanışma-yarıştta, eğitim kaçınılmaz bir görevdir.”⁵

“Eğitim insanı yüceltmektir. Eğitim, insana kendisinin ne olduğunu göstererek insanın kendini tanımasına, bilmesine, bulmasına yardım etmektir.”⁶ Aynı zamanda eğitim, sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın önemli bir faktörüdür. Ülkelerin ekonomik, teknik ve sosyal yönden ilerlemesi o ülkenin nitelikli insan gücü kaynağına bağlıdır. Kalifiye insan gücünün oluşturulması da eğitimin işidir.

1.1.1.1. İnfomal Eğitim

İnfomal eğitim, önceden belirlenen amaçlara göre değil yaşam içinde kendiliğinden oluşan bir süreçtir. Planlı, programlı değildir, yer ve zaman unsurları da belirli değildir. Bireyler içinde buldukları ortamlara ve ilişkide buldukları kişilere bağlı olarak farkında olarak ya da farkında olmaksızın yeni öğrenmeler gerçekleştirirler. Bu öğrenmelerin gerçekleşme yolu genellikle taklit ve gözlemdir.

İnfomal eğitim sürecinde kazanılan davranışlar bazen istenmedik ve hatta zararlı olabilmektedir. ‘Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim’ sözüyle infomal eğitimin yaşamımızda önemli bir yer bulduğu açık bir şekilde belirtilmektedir. Alkol kullanmak, sigara içmek ya da şiddet kullanmak bu davranışlar arasında sayılabilir.

Formal ve infomal eğitim süreçleri “toplumda birbirinin yanında ve çoğu zaman iç içe olarak işlevlerini sürdürürler. Bazı yerlerde formal bazı yerlerde ise formal olamayan süreçler daha baskındır. Her iki sürecin de iç içe bulunduğu ve eğitimin ayrı formal özellik taşıdığı yerler de vardır.”⁷

⁵ Baykal, A., “Eğitimde Kalite ve Kalite Eğitimi”, Özel Okullar ve Eğitimde Kalite, (Ed. N. Erdoğan), İstanbul, 2002, s.104.

⁶ Başaran, İ. E. , Eğitime Giriş, Yargıcı Matbaası, Ankara, 1994, s.35.

⁷ Fidan, N.- M, Erden., Eğitime Giriş, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998, s.4.

1.1.1.2. Formal Eğitim

Formal eğitim, amaç, program, öğrenme-öğretme durumları ile değerlendirme unsurları belli olarak gerçekleştirilen eğitimidir. Önceden belirlenen amaçlar bir program halinde planlı yürütülen öğretim etkinlikleriyle gerçekleştirilir. Eğitim etkinliği özel bir çevrede yürütülür ve sorumluluğu öğretmene aittir. Eğitim sürecinin sonunda yapılan değerlendirme çalışmaları ile eğitimin amaçlarına ulaşılma derecesi saptanır.⁸

Formal eğitimin genellikle okullarda verilir ama okulların yanında formal eğitim veren kurum ve kuruluşlar vardır. Örgütler işgörenlerine dönük olarak hizmet içi eğitim faaliyeti verebilir ya da kimi kuruluşlar toplumun belli kesimlerine yönelik eğitim hizmeti sunabilir. Halk eğitim merkezleri ya da askere giden gençlerden okuma-yazma bilmeyenlere askeriyede verilen eğitim veya İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin meslek edindirme kursları bu tür eğitime örnek olarak gösterilebilir.

Okullarda yürütülen eğitim etkinlikleriyle diğer formal eğitim etkinliklerinin farkı, okullarda yürütülen eğitim etkinliklerinin daha uzun süreli olması, belli bir yaş grubunu hedef alması ve ihtiyaç duyuldukça değil, toplumun istek ve beklentilerine karşılayacak biçimde sınırlandırılmış belli alanlarda yürütülmesidir. Formal eğitimde amaç, bireye istendik ve olumlu davranışlar kazandırmaktır. Bu davranışların kazandırılması için belirli ortamlar hazırlanır ve profesyonelce hazırlanmış araç gereçler kullanılır.

“Bugünün gelişmiş kültürlerinde formal bir eğitim düzeni kurulmaksızın bilgi birikimi ve başarı kaynaklarının yeni kuşaklara aktarılması olanaksızdır.”⁹ Bu nedenle formal bir ortamda yapılan eğitime gün geçtikçe daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Çağımızda eğitim sürecinden geçmemiş bir kimsenin, kendi kendine yetişme olanağını bulsa bile, tam olarak yeteneklerini geliştirmesi olanaksızdır. Bu da gösteriyor ki, günümüzde örgün eğitim yaşamın olmazsa olmazı haline gelmiştir.

Örgün anlamda eğitim ihtiyacını bireylerin eğitim ihtiyaçlarına bağlı olarak kendi potansiyellerini geliştirmelerine yönelik olarak düşünürken, diğer yandan, anlatım ve iletişim gereksinimi, ilişki, iş birliği ve birlikte yaşama gereksinimi, sağlıklı yaşama

⁸ Fidan ve Erden, a.g.k., s.3

⁹ Dewey, J., Demokrasi ve Eğitim, (Çev: S. Otaran), Başarı Yayınları, İstanbul, 1996, s.15

gereksinimi, üretim ve tutumluluk gereksinimi, araştırma, öğrenme ve sorun çözme gereksinimi gibi gereksinimleri de gerçekleştirmenin koşulu olarak değerlendirilir.¹⁰

Toplumlar, sahip oldukları bilgi birikimini ve ortak kültürlerini, norm ve dizgelerini eğitim aracılığı ile yeni kuşaklara aktarırlar. Bu aktarımda sorumluluk eğitim hizmeti sunan okullara aittir. Okul, öğrencilere okuma-yazma ve basit sayısal becerilerin yanında karmaşık ve daha soyut bilgi ve düşünceleri kazandırmak üzere kurulmuş ve hemen hemen herkesi şu veya bu ölçüde ilgilendiren oldukça yaygın, toplumsal bir kurumdur.

Çeşitli yaş gruplarındaki öğrencilere hizmet veren ve onların eğitim sorumluluğunu yüklenen bu kurumların temel hedefi öğrencilerin gelişimine en üst düzeyde katkı sağlamak, böylece onları bir üst eğitim kurumuna ve hayata hazırlamaktır. Bunu başarabilmesi büyük ölçüde çalışanlarına bağlıdır. Çünkü kurumlar nihayetinde çalışanlarının niteliği ölçüsünde hizmet üretebilirler.

Her kurumun belirli kuruluş amaçları vardır. Bu amaçlar basitten karmaşığa doğru bir seyir takip eder. Basit ve yakın hedefler gerçekleştirildikçe karmaşık ve uzak hedeflerin gerçekleştirilmesi daha kolay olur. Etkililik bir kurumun/bireyin kendisi için belirlediği hedeflere ulaşma derecesine işaret eder. Kurumlar/bireyler hedeflerini gerçekleştirebildikleri ölçüde etkili; hedeflerinden uzaklaştıkları ölçüde etkisiz kabul edilirler.

Bilgiler, beceriler, tavır ve alışkanlıklar hep öğrenme sonunda kazanılır. Bir insanın bütün bunları kazanabilmesi için öğrenmeye hazır olması gerekir. Çocuğun ailesinden getirdiği bilgi, görgü ve değerler onun olumlu davranış gelişimlerine hazır olup olmadığını belirler. Bu durum öğretmenin çocuğu çok yönlü tanınması zorunluluğunu gerektirir. Öğretmen okul ortamında öğrenciye plânlı yardımı sağlayan en önemli rehberdir. Eğitim ve öğretim sürecinde asıl olan ise budur.

“Hijyen bir ortam olarak okul, çevrenin olumsuzluklarından öğrencileri korurken, seçilmiş davranış ve değerleri de öğrencilere aktarır. Okullar kuralların hakim olduğu, güçlü örgütsel kültürün yaşatıldığı ortamlardır. Her okulun farklı örgütsel kültürü olsa da, ortak değerleri, benimsenen eğitim felsefesi doğrultusunda

---

¹⁰ Başaran, a.g.k., s.s.18-22.

aktarılan değerlerdir. Dinamik bir örgüt olan okul, çevresindeki değerleri işe katarak büyüyebilir. Çevredeki bütün sosyal kurumlar eğitim etkinlikleri içinde değerlendirilmelidir.”¹¹

Formal eğitimin, genelliği, amaçlı olması ve ürün ile süreci kapsamı dolayısıyla takip eden kısımda okul eğitiminin özellikleri üzerinde durulacaktır.

1.1.2. Eğitim Sistemi ve Temel Unsurları

1.1.2.1. Eğitim Sistemi

Eğitim, toplum bilimciler açısından her zaman bir inceleme alanı olmuştur. Çünkü eğitim toplumların toplum olabilmesi sürecinde önemi hiçbir zaman değişmeyen temel bir yapı taşıdır. Buna bağlı olarak eğitimin toplumdaki rolü de bir çok sosyolojik araştırmanın konusu olmuştur. Eğitimin toplumdaki rolünü açıklayan yaklaşımlar geliştirilmiştir. Eğitimin toplumdaki yerini açıklayan, işlevselci yaklaşım, çatışmacı yaklaşım ve etkileşimci yaklaşım, başlıca yaklaşımlar olarak sayılabilir. Bu üç yaklaşım şu şekilde anlatılmıştır:

“İşlevselciler eğitimin açık ve gizli işlevlerine değinmektedirler. Eğitimin en önemli işlevleri arasında bilginin aktarılması, bireyi mesleki yaşama hazırlama, toplumsal değer ve normları yeni nesillere aktarmak gelmektedir. Kültürün aktarılması, toplumsal, siyasal bütünleşmenin ve toplumsal kontrolün sağlanması ile toplumsal değişimin sağlanması eğitimin gizli işlevleri arasındadır.

Çatışmacı görüş ise eğitim ve okul sistemini egemen sınıfların faydasına hizmet eden kurumlar olarak değerlendirir. Çatışmacı kuram, eğitimdeki eşitsizliğe dikkati çeker ve eğitim sisteminin toplumsal eşitsizliği artırdığını öne sürer.

Etkileşimci görüş ise insanların düşünme kapasitesine sahip olduklarını, düşünme kapasitesinin ise toplumsal etkileşime göre biçimlendiğini vurgularlar. Bu bağlamda öğrencilerin tutum ve davranışlarının oluşmasında öğretmenlerin öğrencilere karşı olan yaklaşımı ve öğretmenin okulda oynadığı rol önem kazanmaktadır.”¹²

Eğitimi, sistem yaklaşımı içinde ele almak çok daha etkilidir. Sistem yaklaşımında öğrenci, öğretmen, okul, yönetici, veli ve programlar sistemin temel

¹¹ <http://www.egitim.com/egitimciler/0752/0752.4/0752.4.teyyarugurluinsaninegitimihtiyaci.asp> (23.11.2006).

¹² <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=91> (28.07.2007)

elemanlarıdır.¹³ Sistem birbirini etkileyen ve birbirinden etkilenen bir bütündür. Buna bağlı olarak da sistemin birbiriyle olan ilişkisinde sistemi oluşturan bütün parçaların nitelikleri, özellikleri dikkate alınarak, uyumlu ve gelişmeye açık bir bütün yaratılmalıdır.

1.1.2.2. Eğitimin Sisteminin Temel Unsurları

Tablo 1: Eğitim Sisteminin Temel Unsurları

EĞİTİM SÜRECİ		
KAYNAKLAR GİRDİLER	<ol style="list-style-type: none"> 1. AMAÇ VE ÖNCELİKLER Sistemdeki faaliyetlere rehberlik eder 2. ÖĞRENCİLER Sistemin esas amacı onların eğitilmesidir 3. YÖNETİM Sistemi koordine eder, yönetir ve değerlendirir 4. YAPI VE ZAMAN ÇİZELGESİ Değişik amaçlar arasında öğrenci akışı ve zamanlama 5. MUHTEVA Zorunlu olarak öğrencinin öğrenmesi gerekenler 6. ÖĞRETİM KADROSU Öğrenme sürecine yardım eden alan uzmanları 7. ÖĞRENME MATERYALİ Kitap, defter, bilgisayar vs. 8. FİZİKSEL İMKANLAR Tesisler, derslikler, kütüphaneler vs. 9. TEKNOLOJİ Sistemin çalışması için kullanılacak tüm teknik imkanlar 10. KALİTE KONTROL Yönetim kuralları, sınavlar, değerlendirmeler 11. ARAŞTIRMA Sistemin verimliliğini artırmak için çalışmalar 12. MALİYET Sistemin verimliliğinin göstergeleri 	EĞİTSEL ÇIKTILAR

Kaynak: Küçükahmet, L., Eğitim Programları ve Öğretim, Öğretim İlke ve Yöntemleri, 8. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 1997, s.3.

¹³ <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=91> (28.07.2007)

1.1.2.3. Eğitim Süreci

Eğitim tanımları incelendiğinde, bu tanımlarda eğitimden hep süreç olarak bahsedildiği görülmektedir. “Süreç belli bir sonuca ulaşmak veya bir oluşumu gerçekleştirmek için birbirini izleyen olayların ya da durumların akışıdır”.¹⁴ Eğitim süreci için olmazsa olmaz süreç akışı şöyledir:

- Amaç: Eğitim önceden belirlenen amaçlara ulaşmak için yapılır. Aynı zamanda “eğitimde hedef ise, kişide gözlenmesi kararlaştırılan istendik özellikler olarak ele alınabilir. Bu özellikler bilgi, beceri, değer, ilgi, tutum, güdülenmişlik, kişilik vb. olabilir. Burada temel kavram ‘istendiktir’.”¹⁵ Bu amaçlar toplumun ve bireylerin beklentilerine göre belirlenir. Aynı zamanda bireylerin toplumsal yaşama uyumları için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumları da kapsar.
- Öğrenme-Öğretme Etkinlikleri: bireylerde istendik yönde davranış değişiklikleri öğrenme-öğretme süreci sonunda gerçekleşir. Öğrenme olayının gerçekleşebilmesi için konunun içeriğine uygun olarak öğretme etkinlikleri yürütülmelidir. Bu etkinlikler aynı zamanda öğrenci düzeyine de uygun olmalıdır. Öğretme etkinliklerinde sorumluluk öğretmene ait iken öğrenmenin öğrencide gerçekleşmesi beklenir.
- Değerlendirme: Eğitim sisteminde belirlenen amaçlara ulaşılma derecesi değerlendirme süreci sonunda belirlenir. Değerlendirme hem sürecin verimliliğini göstermesi, hem de geleceğe yönelik planların yapılabilmesi için önemlidir. Bu nedenle değerlendirme özenli bir şekilde yapılmalıdır.

1.1.3. Türk Eğitim Sistemi

“Türkiye’de eğitim; adalet, güvenlik ve sağlık gibi devletin temel işlevlerinden birisi olup devletin denetimi ve gözetimi altında yapılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatı, taşra ve yurtdışı teşkilatları eğitim hizmetlerinin sunumunda önemli görevler üstlenmektedirler.”¹⁶ Türkiye eğitim sistemi; T.C. Anayasası, eğitim ve

¹⁴ Fidan ve Erden, a.g.k., s.9

¹⁵ Sönmez, V., Öğretmen El Kitabı, Adım Yayıncılık, Ankara, 1993, s.15.

¹⁶ http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/takvim/egitim_sistemi.html (13.12.2006).

öğretimi düzenleyen yasalar, hükümet programları, Kalkınma Plânları, Millî Eğitim Şûraları, Ulusal Program esas alınarak düzenlenmektedir.

Bu esaslara göre eğitimin ilkeleri; eğitim milli olacaktır, eğitim cumhuriyetçi olacaktır, eğitim laiklik esasına dayanacaktır, eğitim bilimsel temellere dayalı olacaktır, eğitimde genellik ve eşitlik olacaktır, eğitim fonksiyonel ve çağdaş olacaktır şeklinde belirlenmiştir. Eğitim Sistemi; demokratik, çağdaş, bilimsel, laik ve karma bir eğitim özelliği taşımaktadır.¹⁷

Eğitim hakkı, T.C Anayasası ile güvence altına alınmış; eğitimin tür ve kademelerini ve işleyişe dönük esasları düzenleyen mevzuatla Türk Eğitim Sistemi bugünkü yapısını kurmuştur. Türk Millî Eğitim Sisteminin genel çerçevesi, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile belirlenmiştir.¹⁸

Millî Eğitimin genel amacı bütün bireylere belirtilen şu özellikleri kazandırmaktır:

1. “Atatürk İnkılap ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak.”¹⁹

¹⁷ Varış, F. ve diğerleri., Eğitim Bilimine Giriş, (Ed. F. Varış), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 176, Ankara, 1994, s.s.215-217.

¹⁸ http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/takvim/egitim_sistemi.html (13.12.2006).

¹⁹ Başaran, İ. E. , Türkiye Eğitim Sistemi, Yargıcı Matbaası, Ankara, 1996, s.36.

“Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak, öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek, hızlandırmak ve ülkemizi çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapmaktır.”²⁰

“Eğitim sisteminin yönetsel üst yapısını Milli Eğitim Bakanlığı oluşturur. Bakanlığa bağlı taşra ve yurtdışı örgütleri ise icraya dönük hizmetleri görür. Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve temel ilkelere uygun olarak tespit edilir.

Yukarıda sayılan eğitimin genel ve özel amaçları, her eğitim etkinliğinde uyulması gereken amaçlardır. Bu genel ve özel amaçlar bir bakıma eğitime bir çerçeve vermektedir.”²¹

Milli eğitimin genel ilkeleri şu şekilde belirtilmiştir:

- “Genellik ve eşitlik
- Ferdin ve toplumun ihtiyaçları
- Yönelme
- Eğitim hakkı
- Fırsat ve imkan eşitliği
- Süreklilik
- Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği
- Demokrasi eğitimi
- Laiklik
- Bilimsellik
- Planlılık
- Karma eğitim
- Okul ile ailenin iş birliği
- Her yerde eğitimidir.”²²

Türk Milli eğitim sistemi, bireylerin eğitim gereksinimlerini karşılayacak şekilde ve bir bütünlük içinde "örgün eğitim" ve "yaygın eğitim" olmak üzere, iki ana

²⁰ Varış, vd., a.g.k., s.214.

²¹ http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/takvim/egitim_sistemi.html (13.12.2006).

²² Başaran, a.g.k., s.s.37-39.

bölümden oluşur. Örgün eğitim, belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla okul çatısı altında yapılan düzenli eğitimidir. Örgün eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır. Yaygın eğitim, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da örgün eğitim sisteminin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden birinden ayrılmış olan bireylere ilgi ve gereksinme duydukları alanda örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar. Yaygın eğitim; genel ve meslekî teknik yaygın eğitim olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.²³

Yaygın eğitim şu kurumlardan oluşmaktadır:

- “Halk Eğitimi Merkezleri,
- Çıraklık Eğitimi Merkezleri,
- Pratik Kız Sanat Okulları,
- Olgunlaşma Enstitüleri,
- Endüstri Pratik Sanat Okulları,
- Mesleki Eğitim Merkezi,
- Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri,
- Özel Kurslar,
- Özel Dershaneler,
- Eğitim Ve Uygulama Okulları (Özel Eğitim),
- Meslek Okulları (Özel Eğitim),
- Mesleki Eğitim Merkezleri (Özel Eğitim),
- Bilim Ve Sanat Merkezleri (Özel Eğitim),
- Açık İlköğretim Okulu,
- Açık Öğretim Lisesi.”²⁴

1.1.4. Günümüzde Eğitimi Etkileyen Etmenler

21. yüzyıldaki bazı gelişmeler, eğitim süreci için olmazsa olmaz tartışmalar halini almıştır. Türkiye eğitim sistemi genel ve özel amaçlarıyla, ülkemizi çağdaş ve gelişmiş bir ülke yapmayı hedeflemektedir. Çağdaş ve gelişmiş bir ülke olabilmek için de bulunduğumuz yüzyılı diğer yüzyıllardan ayıran önemli özellikleri kavramak

²³ http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/takvim/egitim_sistemi.html (13.12.2006).

²⁴ http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/takvim/egitim_sistemi.html (13.12.2006).

gereklidir. Ancak bu özelliklerin kavranması ve bu özelliklere uygun eğitsel düzenlemelere gidilmesi halinde eğitim sisteminin ulaşmak istediği çağdaş uygarlığın yapıcı ve yaratıcı bir üyesi olunabilir. Bu doğrultuda 21. yüzyılda eğitimi etkileyeceği düşünülen özellikler aşağıda açıklanmıştır.

Global Faktörler: 21. yüzyılın en önemli özelliklerinden biri her alanda büyük bir küresel dönüşümdür. Ekonomiden, siyasete hayatın her alanında büyük bir küresel dönüşümle karşılaşmaktadır. Dünya küçük bir köy olma yolunda hızla ilerlemektedir. Bu da beraberinde belli gerginlikleri getirmektedir. Bu gerginlikler; küresel ile yerel, bireysel ile evrensel, geleneksel ile modern ve maddiyat ile maneviyat alanlarında karşımıza çıkmaktadır.²⁵ Bütün bu gerginliklerin giderilmesinde eğitim kurumlarına büyük sorumluluklar düşmektedir. Küresel düşünebilen ve küresel davranan insanları yetiştirecek okullara ihtiyaç vardır.

Bütün bunlar insanların, yüksek düzeyde enformasyon (veri) ortamlarına girebilmelerini gerektirecektir. Bu sebeple geleceğin dünyasında eğitim, bireylere enformasyon ortamlarını nasıl kullanacaklarını, enformasyonu bilgiye nasıl dönüştüreceklerini vermelidir. Buda eğitime de eğitim iletişimine de yeni bir boyut getirmektedir. Hem eğitim programlarının enformasyon ortamlarını kullanma becerilerini kazandırması gerekir hem de eğitim ortamlarında enformasyon ortamlarının kullanılması gerekir. Aynı zamanda öğretmenlerin de bu hızlı gelişmeleri sürekli takip ederek kendilerini çağın getirdiklerine hazırlamaları gerekmektedir.

Bilgi Toplumu: “Bilgi; algılama, işleme, değerlendirme sonucu zihinde üretilen, insanın dış dünyaya ilişkin algısını değiştiren veya bir bilinmeyeni açıklayan anlam parçası (veya kümesi) olarak tanımlanabilir.” Bilgi insanın, yaşamı algılaması, üretken olabilmesi ve kendini ifade edebilmesi için gerekli bir ön koşuldur.²⁶

Çağımızın en önemli özelliği bilgi üretimindeki hızlı artıştır. Son yirmi beş yıl içinde dünyada üretilen bilgi sayısı geçmiş yıllardaki bilgi sayısına eşittir. Bu da bilgi üretimindeki hızlılığı ortaya koymaktadır.²⁷

²⁵ UNESCO. “Yirmi birinci Yüzyılda Eğitim Uluslararası Komisyon Raporu,” Eğitim Yönetimi. 2-1, Kış 1996, s.13.

²⁶ Özden, Y., Öğrenme ve Öğretme, PEGEM Yayıncılık, Ankara, 1999, s.1.

²⁷ Williams, S. R., “Üç Büyük Atılım,” (Çev. Ö. Kurtuluş), Bilim Teknik. S.386, Ocak 2000, s.s.62-65.

21. yüzyılda herkes için, her bilgiyi almak imkan dahilinde olacaktır. Doğal olarak kişiler, iletişim alanındaki gelişmelerden yararlanarak her türlü bilgiye kaynağından ulaşabileceklerdir. Bu nedenle de bilgi faktörü, iletişim teknolojilerini kullanabilme ile birleşmektedir. İletişim teknolojilerini kullanabilenler istedikleri bilgiyi alacaklar ve bu avantaj onlara, diğerlerinden üstün olmayı sağlayacaktır. Bununla beraber halkın bilgiyi kullanımı zorunludur. Bu nedenle de, eğitim bireylere bilgiye nasıl ulaşacağını, onu nasıl kullanacağını ve nasıl değerlendireceğini vermelidir.

Bilgi ancak faydalı olduğu zaman ilgi çekicidir. Bilgi tek başına ilgi çekici değildir. Başarılı olmak için, stratejik düşünce gereklidir. Bu sebeple gelişmiş ülke olabilmenin yolu stratejik düşünebilen insanlar yetiştirmesine de bağlı olacaktır. Bu eğilimin bir sonucu olarak muhtemelen ülkeler iki guruba bölünecek ve birinci grup, bilgiyi kullanılabilecek, ikinci gurup ise, bilgiyi kullanamayan ve diğer devletlere muhtaç bir yapı sergileyecektir.²⁸

Bilgi toplumu mevcut toplumumuzun bir ürünü olduğundan, 21. yüzyıl toplumunda önemli olan şu faktörler belirleyici olacaktır:

“Bilgi toplumu, tabiatıyla, bir endüstriyel toplum olup, etkin bir toplum, bir refah toplumu, bir fazlalık/bereket toplumu, kullan-at toplumu, bir boş zaman veya serbest zaman toplumu, bir tüketim toplumu, bir yüksek risk toplumu ve nihayet bir deneyim toplumu olacaktır . Bu topluma bazen; hareketli, köksüz, çoğulcu, açık, esnek toplum adı verilmektedir.”²⁹

Bu toplumu kavramış ve bu toplumda verimli olacak bireyleri yetiştirecek eğitime gereksinim olacaktır.

Teknoloji ve Ekonomi: “Endüstrinin çeşitli alanlarında işe koşulan araçların, işleme yöntemlerinin incelenmesi; bilim, sanat ve mesleklere özgü teknik kavramların

²⁸ Erdoğan, A., “21. Yüzyıla Girilirken Milli Eğitim Stratejisi İçin Yeni İlkeler, Amaçlar ve Araçlar,” M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi, S.7, 1995, s.106.

²⁹ Biller, K. “Sosyal Felsefeci Olarak 21. Yüzyılın Öğretmenleri,” Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı, (27 Ağustos-2 Eylül 1995). Milli Eğitim Basımevi Yayın No:8, Ankara, 1997, s.46.

bütünü teknoloji olarak anlaşılmaktadır.”³⁰ Teknolojinin gelişmesi ülke kalkınmasının temelini oluşturmaktadır; çünkü endüstri ve teknoloji birbirine bağlı iki kavramdır.

Aynı zamanda teknoloji alanındaki gelişmeler yeni iş kollarını doğurmaktadır ya da var olan iş kollarındaki yeterlilikleri değiştirmektedir. Eğitim, ekonominin sürekli kendini geliştiren insan gereksinmesini karşılamalıdır. Meslek liselerinin bu bağlamda iş yaşamında oluşan değişim ve yenilikleri takip ederek eğitim sistemini bu değişimlerin gereklerine göre yenilemeleri şarttır. Bu da ancak eğitim kurumunun çıktısını alan dış çevre ile kurulan iletişim ile gerçekleştirilebilir.

Bir ülkenin kalkınması yetişmiş insan gücüyle gerçekleşebilir. İnsan gücünün yetiştirilmesi ise eğitimin temel işlevidir. Böylece ekonominin teknolojiyle ilişkisi yanında, teknolojik gelişmeyi kavrayan, uygulayan, teknolojiden gerektiği gibi yararlanmayı bilen insan gücüyle, bu insanı yetiştirme görevi üstlenmesi beklenen eğitim programlarının ilişkisi önem kazanmaktadır. Bu durum dikkate alınmayarak sürdürülen eğitim çağı gerisinde kalacaktır.³¹

Bilimsel Gelişmeler: Bilimsel alanda çok büyük atılımlar kaydedilmektedir. Bu gelişmeler insanlara birçok hastalıkların çözümünü, daha uzun bir yaşamı, evrenin sırları hakkında çok önemli verileri ve pek çok alanda devrim yaratacak bir dizi buluşu insanların yaşamına sunmaktadır.³²

Bu gelişmeler insanlara daha uzun bir ömür, daha sağlıklı bir yaşam, daha rahat bir hayat sunmaktadır. Bunun yanında yapılan çalışmalar çevre, doğal kaynakların tükenmesi gibi dünyayı tehdit edebilecek sorunlarla ilgili de uyarı sinyalleri vermektedir. Bütün bunlar gelecekle ilgili çok büyük umutlar ve çok büyük korkulara kaynaklık etmektedir.³³ Örneğin bugünlerde karşı karşıya geldiğimiz küresel ısınma aynı zamanda teknolojik ve endüstriyel gelişmelere bağlıdır. Teknolojinin ve bilimin bir ürünü olan klimalar aynı zamanda küresel ısınmayı artırıcı sebeplerden biri olarak gösterilmektedir. Küresel ısınma artıkça klima ihtiyacı artmakta ve bu kısır döngü

³⁰ Bilen, M., Plandan Uygulamaya Öğretim, Anı Yayıncılık, Ankara, 1999, s.2.

³¹ Ünal, I., “Toplumsal ve Ekonomik Değişme Sürecinde Eğitimin Değişen Rolü,” Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi, (24-28 Eylül 1990), Bildiriler III, Ankara, 1993, s.16.

³² Williams, a.g.m.,s.63.

³³ Williams, a.g.m.,s.64.

devam etmektedir. Yine de bu gibi sorunların çözümü de bilimsel gelişme ve dolayısıyla eğitim ile sağlanacaktır.

Psikoloji alanında yapılan bir çok çalışmada, insan öğrenmesine açıklık getirmede, yeni kuram, strateji ve tekniklerin geliştirilmesine yol açmaktadır.

Bütün bu gelişmeler eğitime yeni boyutlar getirmektedir. Uzaktan eğitim, programlı öğretim, bilgisayarlı eğitim, bilgisayar destekli eğitim, bilgisayara dayalı eğitim, İnternet ile eğitim, sanal okul gibi tartışmalar bu gelişmelere paralel olarak yapılan tartışmalardır.³⁴ Bunun yanında öğrenmeyle ilgili de sürekli yeni yöntemler geliştirilmektedir. Yaşam boyu öğrenme, işbirliğine dayalı öğrenme, proje yöntemiyle öğrenme, keşfedici öğrenme, doğrudan öğretim, bireyselleştirilmiş öğretim, yapılaştırılmış öğrenme, çoklu zeka öğrenmeyle ilgili geliştirilen yöntemlerdir.³⁵

Artık bireylerin bilgisayar okur-yazarı olması bir zorunluluk halini almıştır. Her okulda bilgisayar olması yönünde yapılan atılımlar, bilgisayar yazılım ve donanımlarını kullanabilecek insan gücünü gerektirmektedir. Okullarda hem bilgisayarı etkin olarak kullanabilecek nitelikli insan gücü (öğretmen ve yönetici) görev almalı hem de bu insan gücü aracılığı ile okullarda bilgisayarlar işlevsel olarak kullanılmalıdır.³⁶

Çağımız yüksek nitelikli insan gerektirmektedir. Yüksek nitelikli insanlar sürekli eğitim ilkesini benimsemek zorundadırlar. Çünkü yeni kazanılan bilgiler hızla eskimektedir. Global ekonominin gerektirdiği de nitelikli insan gücüdür ve yine nitelikli insan gücü sürekli kendini yenilemelidir. Bu sebeple eğitim de, esnek bir yapı kazanmakta ve eğitimin yaşam boyu devam eden bir süreç olmasının önemini ön plana çıkarmaktadır.

Eğitim yeni yetişenlerin dünyasını kuran en önemli etkidir. Eğitimin en etkili şekilde işlevlerini yerine getirmesi, daha az sorunlu bireylerin ve toplumun oluşması

³⁴ Şişman, M., Öğretmenliğe Giriş, 2. Baskı, PEGEM Yayıncılık, Ankara, 2000, s.228.

³⁵ Demirel, Ö., Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme, PEGEM Yayıncılık, Ankara, 2000, s.202.

³⁶ Woods, P., "Kaynak Merkezin Ötesi: Duvarları Olmayan Bir Kütüphaneyi Kullanma Açısından Öğretmenleri ve Öğrencileri Eğitme," Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı, (27 Ağustos-2 Eylül 1995), Milli Eğitim Basımevi, Yayın No.8, Ankara, 1997, s. 244.

için gereklidir. “Koşullara uyma yeteneğinin yokluğu başarısızlığı yaratır”.³⁷ Bu anlamda uygun koşullar yaratma, uyum güçlüğünü azaltacaktır. Bütün bunlara bağlı olarak eğitim sürecinin önemini artırmakla kalmamaktadır. Eğitim sürecinde ulaşılmak istenilen amaçlara ulaşılma düzeyini etkileyecek olan eğitim iletişimini de ön plana çıkarmaktadır.

1.2. İletişim Etmenleri

Eğitimin bir süreç olması, kaynağını ve çıktısını insan ve insan ilişkilerinin oluşturması gerçeğinden hareketle eğitimin iletişim olmadan meydana gelemeyeceği açıktır bu sebeple iletişim kavramının ve eğitim-iletişim ilişkisinin incelenmesi gerekmektedir.

1.2.1. İletişim

İletişim kavramı köken olarak incelendiğinde, dilimize Fransızca’dan geçmiş olduğu görülür. Fransızca communication sözcüğü Latince’deki communicatio sözcüğünün karşılığıdır. “Bunun kökenindeki ‘communis’ kavramı bir çok kişiye ya da nesneye ait olan ve ortaklaşa yapılan anlamlarını taşımaktadır”.³⁸

İletişim, içinde birçok ögeyi barındıran, karmaşık bir davranıştır ve bu nedenle iletişim kavramının pek çok tanımı yapılmaktadır. İletişim tanımları şöyledir:

- “İstendik etkiler meydana getirme süreci,
- Bireyler arasında duygu ve fikir akışı,
- Bir bireyin düşüncelerini ve duygularını diğer bireylere açık seçik belirtme süreci,
- Bireyler arasında anlamları ortak kılma süreci,
- Okuma, yazma, dinleme, konuşma, ses etme işlemi,
- Bir kaynağın, bir mesajı, bir kanal üzerinden bir alıcıya iletmesi süreci,
- Seçilmiş bir haberin, bir haber kaynağından, bir mesafeye iletilmesidir.”³⁹

³⁷ Dewey, a.g.k., s.100.

³⁸ Vural, B., Yetkin-İdeal Vizyoner Öğretmen, Hayat Yayınları, İstanbul, 2002, s.269.

³⁹ Alkan, a.g.k, s.8.

Her türlü iletişim insanın gereksinmelerinin sonucudur ve insan yaşamının vazgeçilmez unsurudur. İnsanların birlikte yaşayabilmeleri için iletişim zorunludur. Başka bir ifade ile iletişimi doğuran sebep insan ihtiyaçlarıdır. İnsanlar kadar örgütler için de iletişim çok önemlidir. Örgütlerde iletişim eksikliği ya da iletişim sürecindeki sorunlar en büyük çatışma kaynaklarıdır.⁴⁰ “[H]erhangi bir toplumsal örgütlenmenin ilk şartı iletişimdir”.⁴¹ Çünkü “iletişim bilgi üretme ve anlamlandırma sürecidir”.⁴²

İletişim kavramı üç temel ögeye dayanmaktadır. Bu ögeler: “İletiyi yollayan (gönderen ya da kaynak), iletiyi alıp açımlayan (alıcı ya da hedef) ve bu ikisi arasında iletinin gönderilmesinde kullanılacak bir iletişim kodlaması (ileti ya da mesaj).”⁴³ İletişimin ögelerinden kaynak kişi ya da kişiler olabileceği gibi, televizyon, gazete, kitap ya da bir örgüt olabilir. Alıcı ise kaynağın iletisini ulaştırmak istediği kişi ya da kişilerdir. İleti kaynak tarafından oluşturulur ve sözlü-sözsüz ve gösterge biçiminde olabilir. Bu sürecin sonunda alıcının kaynağa ileti ile ilgili geri bildirim sunması iletişim sürecini tamamlar.

İletişimde kaynağın gönderdiği iletinin anlamı, önemi, açıklığı, alıcıyı etkileme gücünün derecesi ne denli yüksek olursa, iletişim o denli başarılı olur. Ayrıca kaynağın alıcı tarafından nasıl algılandığı da önemlidir.

İletişim sürecine dair çeşitli varsayımlar geliştirilmiştir. Varsayımları şu şekilde sıralayabiliriz:

- “İnsanların iletişim kurmadan yaşamaları mümkün değildir.
- İletişimin ilişki düzeyleri vardır.
- İletişimin içeriği farklılaşır.
- Mesaj içeriğindeki dizesel yapının tek başına da bir anlamı vardır.
- İletişim kuran kişiler ya eşittirler ya da eşit olmayan ilişkiler içindedirler.
- İletişim sadece bir bilgi alışverişi değildir.”⁴⁴

⁴⁰ Özkalp, E. ve Ç. Kirel, Örgütsel Davranış, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı, No:149, Eskişehir, 2001, s.392.

⁴¹ Doğan, İ., İletişim ve Yabancılaşma: Yazılı Kültürümüzde İlkler, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1998, s.45.

⁴² Dökmen, Ü., İletişim Çatışmaları ve Empati, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1994, s.15.

⁴³ Bıçakçı, İ., İletişim ve Halkla İlişkiler, 2. Baskı, Media Cat Yayınları, Ankara, 1999, s.25

⁴⁴ Altınbaş, E ve D. Çamur, İletişim ve Beden Dili, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul, 2001, s.6.

1.2.2. İletişim Türleri

İletişim kuran insanların kullandığı göstergelere bağlı olarak iletişim çeşitli türlere ayrılmaktadır.

1.2.2.1. Sözsüz İletişim

Sözsüz iletişim, “İletişim sürecinde kullanılan düzgülere göre, dilsel öğelerden yararlanmadan, kişiler arası anlam aktarımını el-kol devinimleri, mimikler, bir başka deyişle beden dilinden ve uzam dilinden yararlanarak gerçekleştirilen iletişim türüne verilen addır”.⁴⁵

Sözsüz iletişim beden dili aracılığıyla gerçekleşir. Sözsüz iletişimin iki ana işlevinden birincisi doğrudan anlam iletmek; diğeri de sözlü iletişimin içeriğini belirlemek, onu desteklemektir. Aynı sözler farklı tonlarda ya da farklı jest ve mimiklerle farklı anlamlar kazanır.

İnsanlar günlük hayatlarında bilinçli ya da bilinçsiz olarak beden dillerini kullanırlar. Aynı zamanda başkalarının beden diliyle yolladıkları mesajları da yorumlarlar.⁴⁶ Bir kişiye sorulan “İyi misin?” sorusunun cevabı “İyiyim” de olsa eğer cevabı veren kişinin omuzları düşük, suratı asık ve ses tonu cansızsa bu cevap, soru soran tarafından, karşısındaki kişinin aslında iyi olmadığı biçiminde anlaşılır.

Aynı zamanda sözsüz iletişim bireyin toplumsal konumuna ve mesleki kariyerine dair ipuçları da sunan bir iletişim biçimidir. Bir müdür ve ast personelinin bir oda içinde oturma biçimleri birbirinden farklıdır. Bu farklılık dışarıdan bakıldığında onların toplumsal konumları ile ilgili bilgiyi aktarır. Sözsüz iletişim esnasındaki tutum ve davranışlarımız ile iletişimi bir etkileme aracı olarak da kullanılırız. Ayrıca sözsüz ileti insanların kişiliği ile ilgili yorum yapmamızı da sağlar. Sözsüz iletişim bazen sözlü iletişimden daha etkili olabilmektedir.

⁴⁵ Güz, N. ve diğerleri, Etkili İletişim Terimleri, İnkılap Kitap Yayınları, İstanbul, 2002, s.353.

⁴⁶ Bıçakçı, a.g.k., s.33.

1.2.2.2. Simgesel İletişim

Göstergelerle yapılan iletişim türüdür. “Gösterge, gösteren ve gösterilen olarak adlandırılan iki temel öğeden oluşur. Gösteren, göstergenin fiziksel ya da biçimsel gerçekliğidir”.⁴⁷ Örneğin bir siyasi parti rozeti çeşitli malzemeyle üretilmiş bir araçtır, bu rozetin bir kişinin yakasına takılı olması, o kişinin bu partiyi desteklediği anlamını taşır.

1.2.2.3. Yazılı İletişim

Yazının bulunmasıyla başlayan bu iletişim süreci matbaanın bulunması ve yaygınlaşmasıyla hız ve önem kazanmıştır. Kitap, dergi, gazete gibi iletişim ürünleri geniş kitlelere ulaşabilmiştir. Günümüzde yazılı iletişimde bilgisayar ve internetin de önemi gittikçe artmaktadır.

Yazılı iletişimde vericinin gönderdiği iletinin anlaşılması alıcıya bağlıdır. Bu nedenle yazılı iletişimde önem verilmesi gereken hususlardan biri dilin açıklığıdır. Alıcının anlama derecesidir. Yazılı iletişim okullarda sıklıkla kullanılmaktadır. Yazılı iletişimin olumsuz yanı geri dönüt olanaklarının sınırlı oluşudur. Bu nedenle çoğunlukla tek taraflıdır, olumlu yanı ise sözel iletişime oranla göreceli olarak kalıcı ve somut oluşudur.

1.2.2.4. Sözel İletişim

Tanım olarak bakıldığında sözel iletişim: “İletişim sürecinde kullanılan düzgülere göre, dilsel öğelerden yararlanarak gerçekleştirilen iletişim türüne verilen ad”⁴⁸ dır.

Sözel iletişimde kaynak, hedeflediği kişiye erişmek için, öncelikle iletişimin taşıyacağı duygu, düşünce ve bilgiyi dil dediğimiz simgesel sistem aracılığıyla kodlar. Özünü ve biçimini koruyacak doğru kodlama yapılmadığı zaman, duygu ya da bilgi yerine farklılaşarak ulaşacak ya da ulaşamayacaktır.

---

⁴⁷ Bıçakçı, a.g.k., s.35.

⁴⁸ Güz, vd., a.g.k., s. 352.

İletinin kodlanması çok kısa, çarpıcı, dikkat çekici, kolay akılda kalıcı olmalıdır. Böyle olmayan iletiler hedef kitleye ulaşabilse bile, onun tarafından algılanmayacak; yarım yamalak algılanarak taşıdığı anlamsal içerik tam bir biçimde iletilmediğinde ise, bizim kodlarken amaçladığımız ileti çarpıtılarak algılanmış olacaktır.

Sözlü iletişim “dil” ve “dil ötesi” olmak üzere iki alt sınıfa ayrılmaktadır. İnsanların karşılıklı konuşmalarını ve yazışmalarını dille iletişim kabul edebiliriz.

Dille iletişimde kişiler ürettikleri bilgileri birbirlerine ileterek anlamlandırır. Söylenen sözcükler ve onların anlamları önemlidir. Dil ötesi iletişimde ise sesin niteliği ön plana çıkar ve “sesin kararlılığı, telaffuzu, tonu, ritmi, vurgusu ve şiddeti gibi değişkenleri kapsar”.⁴⁹ Dille iletişimde kişilerin ne söyledikleri, dil ötesi iletişimde ise nasıl söyledikleri önemlidir.

Sözlü iletişimde kullanılacak sözlerin telafisi olamayacağı için kelimeler dikkatle seçilmelidir. Sözel iletişimin etkili olabilmesi, vericinin gönderdiği iletinin planlı ve düzenli olmasına, gereksiz söz tekrarlarını içermemesine, alıcının hazır bulunuşluk düzeyine (alıcının konuyla ne kadar ilgilendiğine ve bilgi düzeyine) de bağlıdır. Kullanılan sözler ve beden dili uyum içinde olmalıdır. Birine; asık suratla “seni seviyorum” demenin pek de etkili olacağı düşünülemez.

Sözel iletişim yüz yüze yapılabileceği gibi teknolojik araçlar kullanılarak da yapılabilir.

1.2.3. İletişimin Etkililiği

İletişimin etkililiğinin ölçütü, bir iletişim sürecinde hedef alıcıya yöneltilen mesajın karşılığında, amaçlanan sonucun alınıp alınmamasıdır. Yani gönderilen iletinin manasından bir şey kaybetmeden alıcıya ulaşması etkililiğin ölçütüdür. Alıcı ve verici arasındaki anlam farklılıkları bir çok unsurdan kaynaklanabilir. Bu unsurlar; verici, alıcı, ortam, kültürel farklar, bireysel farklılıklar, önyargılar, güvensizlik vs. olabilir. Etkili iletişim yukarıda sayılan unsurlardan kaynaklanan hatalardan arındırıldığı ölçüde amacına gerçekten ulaşan iletişimdir. Bu etkinin sağlanabilmesinin:

---

⁴⁹ Altıntaş, a.g.k., s.130.

İletinin alıcının dikkatini çekecek biçimde kodlanması ve açık olması, iletiyi kodlayan simgeler konusunda alıcı ve vericinin ortak bilgisinin bulunması, iletinin alıcının gereksinmesine yanıt verecek nitelikte olması, alıcının temel değerlerinin, tutumlarının tanınması gibi bazı koşulları vardır.

İyi bir iletişim genel olarak sorunların çözümünde en etkili yöntemdir ve iletişim sorunları çözülmeden doyurucu bir yaşam sürmek olanaksızdır. İletişim konusunda bilinçlenmek bireye önemli etkileşim olanakları sağlar. İletişim sevgi hoşgörü ve anlayış temeline dayanmalıdır.

İletişim sürecinin etkili işleyebilmesi için, iletiyi yollayanın bu ileti sonunda alıcıdan neyi beklediğini, alıcıda oluşturmak istediği etkiyi bilmesi, istediği sonuca ulaşana kadar farklı yöntemleri deneyebilmesi ve alıcının tepkilerini anlamlandırabilmesi gereklidir.⁵⁰

İletişim sürecinde kullanılabilecek bütün olanaklar kullanılmış ve teknolojik olanaklardan sonuna kadar yararlanılmış olması eğer iletişim süreci sonunda aktarılmak istenen mesaj alıcı tarafından doğru anlaşılmazsa iletişim sürecinin etkili olduğundan söz edilemez.⁵¹

İletişim sürecinin etkili olabilmesi için alıcının da iyi bir dinleyici olması gereklidir. İletişim sürecinin kişiler arası ve karşılıklı bir süreç olduğu düşünüldüğünde taraflardan her birinin aynı zamanda dinleme becerilerine de sahip olması beklenir. İyi bir dinleyici tüm varlığını iletişim sürecinin içine çekebilir.⁵²

1.2.4. İletişimi Engelleyen Etmenler

Hayatı sürdürmek için iletişim kurma zorunluluğu vardır. Ancak doğru iletişim kurulduğunda iletilmek istenen mesaj karşı tarafa aktarabilir ve ulaşmak istenilen sonuca ulaşılabilir. Söylemek zorunda olunan mesajı en iyi ifade edecek yöntemi bulmak, doğru ifadeleri kullanmak, karşımızdakinin onu mutlaka anlamasını sağlamak, verilen cevabı anlamak iletişim sürecinin en önemli öğeleridir.

⁵⁰ Karip, E., Çatışma Yönetimi, 2. Baskı, PEGEM Yayıncılık, Ankara, 2000, s.s.79-80.

⁵¹ Saygın, O., Kişisel Değişim Stratejileri, Hayat Yayınları, İstanbul, 1999, s.83.

⁵² Robertson, A. K., Etkili Dinleme, (Çev. S. Yarmalı), Hayat Yayınları, İstanbul, 1994, s.25.

Gerçek yaşamda, mükemmel olarak gerçekleşen iletişim çok azdır. Çoğu zaman iletiyi aktarmak isteyen kişi, iletisi konusunda tam bir görüş sahibi olmamakta ve bu nedenle iletiyi eksik ifade etmektedir. Bazen seçilen göstergeler duygu ve düşünceleri tam olarak yansıtamamaktadır. Çoğu kez alıcı iletiyi alırken başka iletiler de araya girmektedir. Bu, küçük bir odada herkesin aynı anda konuşması ve bu nedenle dinleyicinin, dinlemekte olduğu kişinin konuşmasını tam anlayamamasını anımsatmaktadır. Bilindiği gibi, istenilen mesajın alınması sırasında istenmeyen mesajların araya girmesi, istenen iletinin algılanmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle iletişim öğelerinden biri eksik olduğunda anlamamak ya da anlaşılammak kaçınılmaz olmaktadır. Bu sebeple “Ben onu kastetmemiştim” ya da “Öyle anlamamıştım” gibi cümleleri günlük yaşantımızda sık duyarız veya söylemek zorunda kalırız.

“İletişimde verici-alıcı arasındaki engellerin üstesinden gelmemizin yolu var olan engelleri analiz etmektir”.⁵³ Bu engeller analiz edildiğinde engellerin şu başlıklar altında toplanabileceği görülür:

- “İletişim sürecinin kesintiye uğraması,
- İletişim kurulan konu ile ilgili bilgi eksikliği,
- Geçmiş deneyimler,
- Fiziksel ya da örgütsel uzaklık,
- Çok fazla ya da çok az ilgi,
- Deneyimler,
- Emir vermek, ahlak dersi vermek, göz dağı vermek, nutuk çekmek, suçlamak, alay etmek, ad takmak, oyalamak gibi yanlış davranışlarda bulunmak,
- Tutarlı olmamak,
- Önyargı ve varsayımlar,
- Kişisel ihtiyaç ya da beklentiler
- Seçici algılama.”⁵⁴

Ayrıca iletişimde güdülenmişlik derecesinin az olması, iletişim halindeki kişiler arasında çatışma olması, alıcı ve kaynak arasındaki güven derecesinin az olması gibi sebeplerde iletişimi engelleyen etmenler arasına alınabilir.

⁵³ Sayers, F. ve diğerleri, Yöneticilikte İletişim, (Çev.D. Şahiner), Rota Yayınları, İstanbul, 1993, s.11

⁵⁴ Sayers, vd., a.g.k., s.11-20., Altıntaş, a.g.k., s.19-24., Dicleli, A.B. ve S. Akkaya, Konuşa Konuşa İletişim Sırları, MESS Yayınları No:340, İstanbul, 2000, s.37. faydalanılarak hazırlanmıştır.

İletişimin en önemli özelliklerinden biri birlikteliği esas almasıdır. İletişim tek başına kurulan bir ilişki değildir, karşılıklı etkileşime ve beraberliğe dayanır. İletişim bir kişiye karşı değil, kişiler arasında yapılır. Tek taraflı bir iletişimin de iletişim olduğunu söylemek çok mümkün değildir.

1.3. Eğitim-İletişim İlişkisi

Okullar eğitim olgusunun gerçekleştiği ve insan unsurunun son derece baskın olduğu kurumlardır. İnsanın olduğu her yerde, insanlar arasındaki uyumu, birlikte çalışmayı, bir hedefe yönelmeyi, belirlenen hedef yönünde hareket edip amaçları gerçekleştirmeyi sağlayan en önemli araç iletişim olduğundan, okul gibi kaynağı, işleyeni ve çıktısı insan olan bir örgütün en önemli ögesi de iletişim olmaktadır.

1.3.1. Eğitimde İletişim

Eğitimin amacı bireylerde istedik yönde davranış değişikliği yaratmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için kurulmuş okullar da eğitsel amaçlar, öğrenme-öğretme süreçleri sonucunda gerçekleştirilir. Öğrenme-öğretme süreci öğretmenin sorumluluğundadır ve öğretmenler, öğrencilerle iletişim kurarak öğrenme-öğretme süreçleri gerçekleştirirler. “İletişimin olmadığı yerde ne öğrenme, ne öğretme söz konusu olabilir”.⁵⁵

Eğitim örgütü olan okulların en temel ögesi öğrencidir, çünkü eğitim örgütlerinin kuruluş amacı öğrencilerde istedik yönde davranış değişiklikleri yaratmaktır. Bunun yanında öğretmenler, öğrencilerin davranış değişikliğinden sorumludur ve bu durum öğretmenleri okul örgütünün olmazsa olmaz parçası haline getirmektedir.

Milli eğitim gibi süper süper sistemin parçası olan okullarda, hem okulla milli eğitim sistemi arasındaki ilişkiyi kurmak hem de okulun işleyişinde sürelilik ve verimliliği sağlamak için yönetim yapısı ve yönetici de okulun önemli bir unsurudur.

---

⁵⁵ Altıntaş, E., Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar, (Ed. L., Küçükahmet.), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2000, s.129.

Eğitim örgütlerinde etkili eğitimin gerçekleşmesi için, okul yöneticilerine büyük bir rol düşmektedir.⁵⁶

Okul yöneticileri, sürekli değişim içinde olan çevrelerine örgütün uyumunu sağlayabilmek, okullarındaki verimliliği yükseltmek, çatışmaların önüne geçebilmek ve okulun etkili çalışmasını sağlamak için iletişim becerilerini geliştirmeli ve iyi birer iletişimci olmak durumundadırlar. Çünkü eğitim yöneticilerinin etkili yönetim hizmeti yürütebilmelerinde iletişim becerileri çok önemli bir unsurdur. Yönetici okul ortamında elindeki yetkileri iletişimi engellemek veya kısıtlamak için kullanırsa, bu durumdan okul zarar görür. Bu durum yöneticiyi belli ölçütlerde rahatlatabilir ancak okulun verimi olumsuz etkiler.

Aynı zamanda okulun tür ve düzeyine ya da büyüklüğüne göre çeşitli hizmetleri yerine getirmek için yardımcı personel de okullarda görev yapmaktadır. Okullardaki yardımcı personel eğitimin kalitesini etkiler ve yardımcı personelle kurulan ve yardımcı personelin kurduğu iletişimin niteliği de eğitimi dolaylı olarak etkiler.

Okulda görevli tüm personel içinde iletişim süreçlerinin etkili işlemesi gerekir çünkü aksi durum çatışmanın kaynağını oluşturur ve çatışmalar çoğu durumda örgütün verimliliğini azaltan önemli bir etkindir. Çatışmanın oluşumunu engellemek için formal iletişim sürekli ve düzenli bir şekilde işlemelidir ki informal iletişimle doğabilecek olumsuzlukları engelleyebilmelidir.

1.3.2. Okul Çevre İletişimi

Bütün örgütlerde olduğu gibi okullarda bir çevre içinde bulunur. Örgütler çevre şartları yeterince uygunsa varolmayı sürdürürler. Okul bir örgüttür ve var olmayı sürdürmesi için de çevresine uyarlanabilmelidir. Bunu sağlayabilmek içinse çevresiyle sürekli iletişim halinde bulunmalıdır.

---

⁵⁶ Özmen, F., “Okul Müdürlerinin Yetiştirilmesi-Gelişmiş Ülkelerdeki Uygulamalardan Örnekler”, 21. Yüzyıl Eğitim Yöneticisi Yetiştirme Sempozyumu, (16-17 Mayıs 2004), Bildiriler, Ankara, 2002, s.131.

Okullar, ancak iç ve dış iletişim sistemlerini ve kanallarını etkili kullanabilirlerse, iç ve dış çevreleriyle bir bütünlük oluşturabilirler.⁵⁷ İç ve dış çevreleri ile bir bütünlük sağlayan örgütlerin kaliteye ulaşması diğer örgütlerden çok daha kolaydır. Bu nedenle okul çevre iletişimi oldukça önemlidir. Aşağıdaki bölümlerde okul çevre iletişimi iç iletişim ve dış iletişim başlıkları altında incelenecektir.

1.3.2.1. İç İletişim

Milli eğitim tarafından belirlenen eğitsel amaçlar okul örgütleri aracılığıyla gerçekleşir. Bu amaçların gerçekleşmesinde rol oynayan bütün bireyler bir iletişim ağı içindedir. Bu iletişim ağının her parçası eğitimin kalitesinde rol oynar. Aynı zamanda “gelişim ve yenilikleri takip edebilmek için, okulda hızlı ve etkili bir iletişim ağı kurulmuş olması gerekir”.⁵⁸

Bir öğretmenin görevini iyi yapabilmesi, başka bir ifade ile eğitsel hedeflere öğrenme-öğretme süreçleri sonucunda ulaşabilmesi, öğrencileriyle iyi iletişim ile ilgili bilgi sahibi olması ve bu bilgiyi kullanması ile yakından ilişkilidir. Öğretmen; yargılamayan, değerlendirmeyen, denetlemeyen, kendini üstün görmeyen, anlayış ve yakınlığın olduğu açık iletişimi kullanırsa; öğrenci öğretmeniyle daha fazla işbirliğine girer, dersleri daha bir ilgiyle dinler, daha bir çabayla derslere aktif katılır, etkin hale gelir. Böylece eğitimin gerçekleştirmeye çalıştığı amaçları kolayca gerçekleştirir.

Sınıf içinde iletişim işlenmesi gereken en aktif kuraldır. Öğretmen sınıf içinde iletişim için uygun ortam hazırlamalı, iletişim bir amaca uygun olmalı, sınırlı olmalı, gereken kişiler gerektiği kadar iletişime katılabilmelidirler. İletişim gerek öğretmen gerekse başka kişilerce engellenmemelidir. Öğrencilerin tanınması, imkanların belirlenmesi, seviyelerin belirlenmesi, sorunların belirlenmesi, ilgi yeteneklerin belirlenmesi, bilgi akışının sağlanması, olumlu davranış kazandırılması ancak öğretmenin sınıfta oluşturduğu iletişim ortamıyla mümkün olabilir. İletişim öğretmenden öğrenciye, öğrenciden öğretmene karşılıklı olursa yararlıdır. Tek yönlü iletişim sıkıcıdır ve dönüt yararlarından uzaktır.

⁵⁷Ersoy, S, İlköğretim Okullarında Yönetici ve Öğretmenler Arasındaki İletişim Sorunları (Van İli Örneği), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, 2006, s.2.

⁵⁸ Ersoy, a.g.e., s.5.

Okulların verimli çalışabilmesi ve kaliteli eğitim hizmeti sunabilmeleri için her örgütte olduğu gibi yönetim sürecinin de iyi işlemesi gereklidir. Okul yöneticileri başka bir ifade ile okul müdürleri ve müdür yardımcıları Milli Eğitim Bakanlığı teşkilatında orta kademe yöneticilerdir. Okul müdürü ve yardımcılarının rolleri, “üst düzey yönetimce belirlenen amaçları ve direktifleri icra eden programları planlamak ve uygulamaktır”.⁵⁹ Yönetim sürecinde başat rol yöneticilerdedir.

“Başarılı yöneticiler insanlarla iletişim kurmayı iyi bilirler. Yönetim uzmanları, birçok yönetici üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmalarda, başarılı yöneticilerin mükemmel iletişim yeteneğine sahip olduğunu görmüşlerdir”⁶⁰ Aynı zamanda okullarda okul yönetimi, öğretmen, öğrenciler ve diğer personel arasında karşılıklı saygı ve güvene dayalı devam eden insan ilişkileri ve bir iletişim süreci kurmalıdır. Karşılıklı saygı ve güvene dayalı devam eden insan ilişkileri ve iletişim süreci, öğrencilerin gelişiminin ve akademik başarılarının güvencesidir.⁶¹ Okul yönetim sürecinin etkili olması, tüm okulda pozitif bir havanın oluşumuna katkıda bulunur. Bu da okulun verimliliğini destekleyen bir unsurdur.

1.3.2.2. Dış İletişim

Bir örgütün dış çevreyle etkileşimi, girdi ve çıktı ilişkisine dayanmaktadır. “Kapalı sistemler, çevre ile ilişkileri olmayan sistemlerdir ve bu tür sistemler için çevrenin önemi son derece azdır.”⁶² Okullar ise kaynaklarını çevreden aldığından ve çıktılarını çevreye verdiklerinden açık sistemlerdir. Bu nedenle okullar, çevrede meydana gelen değişmelere ya uyum sağlamalıdır ya da yeteneği ve gücü varsa, amaçları doğrultusunda çevreyi değiştirmeye çalışmalıdır.

Okul aynı zamanda varlığını oluşturan kaynağını çevreden aldığından ve kaynağı yani öğrencisi okulun dışındaki çevrede yaşamakta, okulda kazandığı davranışları, okul dışı çevrede kullanmakta, pekiştirmekte ya da bu davranışları söndürmektedir. Eğitimin içinde bulunulan çevre özellikle öğrencinin ilk çevresi olan

⁵⁹ Clayton, S., Yönetim, Hayat Yayınları, İstanbul, 2000, s.41.

⁶⁰ Sayers, a.g.k., s.49.

⁶¹ <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/161/cinkir.htm> (13.12.2006).

⁶² Aydın, M., Eğitim Yönetimi, Hatiboğlu Yayınları, Ankara, 1994, s.192.

aile tarafından desteklenmesi tabi ki eğitimin verimliliğini ve kalitesini artıran önemli bir unsurdur.

Okullar kendilerini, eğitim hedeflerine ulaşmak için destek hizmetleri sunan veliler, iş çevreleri, okulun içinde bulunduğu çevre (kaymakamlık, belediye, polis teşkilatı, sivil toplum kuruluşları) için istenir kılmalı ve çevresinde yer alan yapılarla işbirliği içinde çalışmalıdır. Böylece eğitimin kalitesinin yükselmesi için gerekli bütün önlemleri almış olur.

Eğitimin kaynağı olan öğrenci, içinde yaşadığı çevreye bağlı sorunlarını okula getirmektedir. Fakat bu sorunların tanınması ve bertaraf edilmesine yönelik çalışmalar, sorun rehberlik servisine yansıdığı anda rehber öğretmenlerin sorumluluğu olarak düşünülür. Oysaki okulların öğrencinin yaşadığı çevreyi tanınması, ailesi ile iletişimde iletişim engellerini ortadan kaldırması gerekmektedir. Bu etkileşim varolan süreçte çocuklara yansımaktadır. Okul-aile iş birliğinin kalıcı davranışların kazandırılması açısından formal etkinlikler olarak kullanılması günümüz gerekleri açısından önemini daha da artırmaktadır.

Okulun çevresiyle iletişim halinde bulunmasına katkı sağlayan araçların başında Okul-aile birliği gelir. Okul-aile birliklerinin kurulması, Milli Eğitim Temel Kanununca zorunlu hale getirilmiştir. Yönetmeliğe göre, okul aile birliğinin amacı şu şekilde belirtilmiştir:

“Öğrencilerin eğitiminde okulla aile arasında işbirliğini sağlamak, çatışmaları önlemek; öğrencinin eğitimi için gereken sorumlulukları paylaşmak; öğrenci velilerini eğitim konusunda aydınlatmak; velilerin bilgi, becerisinden eğitim için yararlanmak; ve karşılıklı yardımlaşmayı sağlamaktır.”⁶³

Bütün bunlara bağlı olarak okullar için dış çevreyle kurdukları iletişim onların kalite ve verimliliği için olmazsa olmaz bir önem taşımaktadır. Eğer okul çevre iletişiminde etkililik sağlanırsa bu, okulun ve eğitimin kalitesini pozitif yönde ve doğrudan etkileyecektir.

---

⁶³ Başaran, İ.E., Eğitim Yönetimi, Nitelikli Okul, Feryal Matbaası, Ankara, 2000, s.46.

1.3.3. Okul-Çevre İletişiminin Önemi

Çevre, örgütün içinde varlığını sürdürdüğü alan ve ilişkiler ağı ve dışında kalan her şeyi ifade eder. Okul, kaynaklarını işlediği iç çevresinde iletişim ağını etkili kurmalıdır. Okul yaşadığı, içinde varolduğu çevrenin etkisinden kurtulamaz ve o çevreyi etkilemeyi sürdürür. Bu süreç içinde okul, çevresine uyumu konusunda sorunlarla karşılaşabilir. Sorunlar okulun verimliliğini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu aşamada sorunların çözümüne katkı sağlayacak vazgeçilmez unsur ise iletişimdir. Çünkü hem personelinin verimliliği hem de öğrencilerin istedik davranışları kazanması için iletişim süreçleri önemli rol oynar. Bu nedenle eğitimin kalitesinde iç iletişim, önemli bir belirleyendir.

Aynı zamanda okul hem kaynağını aldığı hem de çıktısını verdiği dış çevre ile bütünlüğünü korumayı iletişim süreçleriyle sağlar. Dış çevre okula destek hizmetlerini sağlar ve eğitimin kalitesi için destek hizmetleri gereklidir.

Okulların varoluş amaçları olan öğrencilerde eğitim amaçlarına uygun davranış değişikliklerinin destekleneceği yer ailedir. Ailelerin okula karşı tutumu, okulların kalitesini, işbirliği içinde çalışılmasını etkiler.

“Okulda yapılan şeylerin evde anne-babalar tarafından desteklenmediği sürece okul eğitiminde başarıya ulaşmak olası değildir. Okul ve aile iki farklı toplumsal kurumdur ve farklı beklentiler etrafında şekillenmişlerdir. Bu iki farklı kurumun çocukların eğitimleri konusunda çıkar birliğine getirilmesi gereklidir”⁶⁴. “İyi ve sağlıklı bir eğitim ortamı ancak öğretmen ve aile işbirliği ile sağlanabilir. Aile ve öğretmen arasında karşılıklı sevgi, saygı, işbirliği, hoşgörü gibi olumlu duygular ve etkin, iyi bir iletişimin varlığı öğrencinin yeteneklerinin ve becerilerinin tanınmasına, kendi potansiyeli doğrultusunda eğitilmesine hem akademik hem duygusal hem de sosyal alanlarda başarılı olmasına katkı sağlar”⁶⁵.

⁶⁴ <http://ilkogretim-online.org.tr/vol1say1/v01s01b.htm> (12.12.2006).

⁶⁵ Ataç F., Öğretmenler İçin Öğrenci Psikolojisi: Önce Ruhsal Eğitim, Epsilon Yayınevi, İstanbul, 2001, s.41.

Öğrenci başarısı da okul aile iletişiminden etkilenmekte ve okul aile iletişiminin düzenli olması öğrenci başarısını olumlu yönde etkilemektedir.⁶⁶ Bu da göstermektedir ki, okullar ancak okul-aile iletişimini güçlendirdiklerinde, okul-aile iletişimi arasındaki engelleri kaldırdıklarında bir bütün halinde çalışmayı gerçekleştirmiş olurlar.

Sonuç olarak; aile de okulun bir parçası ve bir çalışma birimi olarak görülmelidir. Aile de okulun işleyişinde etkin hale getirilerek okulun etkililiği artırılabilir. Aileyi okulun işleyişinde etkin hale getirmek için okul-aile iletişim etkin, sürekli, düzenli ve yapıcı olmalıdır. Okulun kaynak girdisi öğrencinin, ilk çevresi olan ailelerle iletişimin geliştirilmesi ve onlarla bir bağ kurulması okulun etkililiğini arttırmaya yardımcı olacak ve kendisine gerekli olan desteği sağlaması kolaylaşacaktır.

1.3.4. Okul-Çevre İletişimi Üzerine Yapılmış Kuramsal Çalışma Ve Yaklaşımlar

Araştırmanın bu bölümünde alanyazın taraması sonucunda ulaşılabilen araştırma konusu ile ilgili çalışmaların özetlerine yer verilmiştir. Araştırma konusu ile ilgili çalışmalar yurt içinde yapılmış çalışmalar ve yurt dışında yapılmış çalışmalar olarak iki başlık altında toplanmıştır.

1.3.4.1. Yurt İçinde Yapılmış Kuramsal Çalışma ve Araştırmalar

Ankara merkez ilçelerindeki ortaokullarda okul ile ailenin işbirliği ve sorunları adlı bir doktora tezi çalışması yapılmıştır. Araştırma verileri bağımsız ortaokul yöneticileri, öğretmenleri ve son sınıf öğrencilerinin ana babalarına uygulanan anketler aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmadan okul aile birliklerinin görevlerini, yönetici ve ana baba gruplarının görüşlerine göre uyguladığı, öğretmen grubunun görüşüne göre uygulamadığı, ana babalar okul aile işbirliğinde kendilerine düşen görevlerde, yönetici ve ana baba gruplarının görüşlerine göre yeterli, öğretmen grubunun görüşlerine göre yetersiz olduğu sonucu çıkmıştır.⁶⁷

⁶⁶ <http://ilkogretim-online.org.tr/vol2say2/v02s02d.pdf> (12.12.2006).

⁶⁷ Bilgin, M., Ankara Merkez İlçelerindeki Ortaokullarda Okul ile Ailenin İşbirliği ve Sorunları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1990.

Okul-Aile İletişim Engelleri konulu bir araştırmada, ‘Liselerde görev yapmakta olan yönetici ve öğretmenlerle, bu okullardaki öğrencilerin ana babaları arasında sürdürülmekte olan iletişimin engelleri nelerdir ve bu engeller ne ölçüde vardır?’ sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırma 1987 yılında Ankara'daki liselerde gerçekleştirilmiş ve araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Okul-Aile İletişiminin Engelleri’ konulu anket aracılığıyla toplanmıştır.

Araştırmadan elde edilen verilere göre: Yönetici ve öğretmenlerin okul-aile iletişimde etkili oldukları engeller, okul ve öğrenciyle ilgili bilgilerin ana babalara geç gitmesi, sınıflardaki öğrenci sayısının çokluğu, anne-babaların çocuklarıyla ilgili olumsuz şeyler duymaktan hoşlanmaması, okulla ilgili bilgileri ana babalara öğrencilerin iletmesi, okuldaki öğretmenler ile yöneticilere kıyasla daha rahat iletişim kurulması, ana babaların eğitim ve okulla ilgili konularda çok az bilgiye sahip olması, yönetici ve öğretmenlerin ana babalarla para söz konusu olduğunda görüşmek istemeleri ara sıra düzeyinde engeldir. Ana babaların işlerinin çokluğu çoğunlukla ve yönetici ve öğretmenlerle ana babaların birbirlerini tanımamaları her zaman düzeyinde gözlenen engelleridir.

Ana babaların okul-aile iletişimde, öğretmenler ile yöneticilere kıyasla daha rahat iletişim kurmaları engelleri arasında algıladıkları etkenler şunlardır: Sınıflardaki öğrenci sayısının çokluğu, Ana babaların işlerinin çok olması, ana babaların öğretmenlerle yöneticilere kıyasla daha rahat iletişim kurmaları, ara sıra düzeyinde gözlenmiş, yönetici ve öğretmenlerle ana babaların birbirlerini tanımamaları çoğunlukla düzeyinde gözlenmiştir.

Okul-aile iletişimin engelleri konusunda yönetici ve öğretmenler ile ana babaların görüşleri arasındaki farkın anlamlı bulunduğu engeller şunlardır: Evin okula uzaklığı, okul-veli toplantılarının gürültülü olması, bilgilerin ana babaya geç ulaşması, sınıftaki öğrenci sayısının çokluğu, ana babaların işlerinin çok olması, ana babanın çocuğu hakkında olumsuz şeyler duymaktan hoşlanmaması, ana babaya bilginin öğrencilerce iletilmesi, ana babaya yakın ve ilgili davranmama, okul yöneticileri ve öğretmenler ile ana babaların birbirlerini tanımamaları, ana babaların okul yönetimini kendilerinden alt düzeyde görmesi, ana babanın çocuğunun eğitimine önem vermemesi,

ana babaların okuldan gönderilen yazıları anlamakta güçlük çekmesi, ana babaların okul yönetimiyle konuşurken kullanılan kelimeleri anlamakta güçlük çekmesi, bilgi ve haberlere yeterince dikkat etmeme, ana babaların eğitim ve okulla ilgili konularda az bilgiye sahip olması, ana babalarla para söz konusu olduğunda görüşülmek istenmesi, bilgi gizleme.

Yönetici-öğretmen grubu ile ana baba grubunun görüşleri arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı engeller şunlardır: Ana babaların okula ilişkin işlerin yapılmasında bir engel olarak görülmesi, okul yönetiminin eleştirileri memnuniyetle dinlemesi, ana babaların öğretmenler ile yöneticilere kıyasla daha rahat iletişim kurmaları, okul yönetiminin ana babalara otoriter davranması, yöneticilerin ayrı, öğretmenlerin ayrı şeyler söylemesidir.

Araştırma bulgularına dayanılarak okul yönetiminin kendi okulu ile ilgili incelemeleri yaptıktan sonra öncelikle ana babalar ile yönetici-öğretmen grubunun her ikisinin de belirttikleri engellerden yola çıkarak bu engelleri aşmak konusunda çaba sarf etmesi önerilmektedir.⁶⁸

‘Okul Başarısının Ön Koşulu Okul-Aile Dayanışması’ konulu bir araştırmada, öğrencinin okul başarısında ailenin oynadığı rolü konu almaktadır ve bu çalışmada ulaşılan sonuçlar şöyledir:

Eğitim açısından destekleyici bir tutum içinde bulunan ailelerden gelen çocukların okul başarıları daha yüksektir. Aile bakım, şefkat ve korumasının okul başarısının yükselmesinde önemli bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Koruyucu aile yanında kalan çocukların, uygun şefkat ve koruma sağlandığı takdirde başarılarının yüksek olduğu görülmüştür. Okul ile ortak program üzerinde görüş birliği sağlayarak düzenli iletişim içinde bulunan, bu ortak anlayış içinde çocuğuna eğitim desteği sağlayan velilerin çocuklarının okul başarılarının daha da yüksek olduğu anlaşılmaktadır.⁶⁹

⁶⁸ Koçak, Y., Okul-Aile İletişiminin Engelleri, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S.6, 1991, s.s.129-133.

⁶⁹ <http://ilkogretim-online.org.tr/vol2say2/v02s02d.pdf> (12.12.2006).

‘Okul Aile İşbirliği İle Okuduğunu Anlama Başarısı Arasındaki İlişki’ konulu araştırmada ise ilköğretim okulları 1.sınıf öğrencilerinde, okul aile yardımlaşmasının okuduğunu anlama başarısıyla ilişkisini saptamaya çalışmıştır. Araştırma, amaçlı örnekleme tekniği ile seçilen 233 ilköğretim okulu 1. sınıf öğrencisi üzerinde uygulanmıştır. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre; aile üyelerinden eğitim yardımı alan ve okulla yakın işbirliği içerisine giren ailelerden gelen çocukların, okuduğunu anlama başarılarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.⁷⁰

‘Öğretmen-öğrenci-velilerin iletişimsel yeterlilikleri ve öğrenci başarısıyla olan ilişkisi’ adlı doktora tezinde, yapılan araştırma, ilişkisel tarama modeli niteliğindedir. Araştırma örneklemi 418 ilkokul beşinci sınıf öğrencisi ve bu öğrencilerin velileridir. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen anket aracılığı ile toplanmıştır.

Araştırmada, öğretmen ve velilerin görüşüne göre; öğrenciler ve birbirleriyle olan iletişimsel yeterliliklerini yeterli olarak algılayan, öğrencilerin görüşüne göre veli ve öğretmenlerle olan iletişimsel yeterliliklerinde kendilerini orta düzeyde yeterli olarak algıladıkları bulunmuştur. Öğrencilerin akademik başarıları ile öğretmen-veli-öğrencilerin birbirleriyle olan iletişimsel yeterlilikleri arasında düşük düzeyde ilişkiler bulunmaktadır.⁷¹

1.3.4.2. Yurt Dışında Yapılmış Kuramsal Çalışma ve Araştırmalar

Yeni göç etmiş on Meksikalı aile üzerinde yapılan etnografik çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

“[Ö]ğretmen ve ailelerin birbirleriyle ilgili varsayımlarının ev-okul iletişim engellerine katkıda bulunduğunu ortaya çıkarmıştır. Yazar, çalışmasında, Meksikalı annelerin kendi rollerini çocuklarının ahlaki yetiştirme sorumluluğu olarak görürken, derslerin öğretilmesini de öğretmenlere bıraktıklarını belirtmiştir. Çocuklar alfabe ya da sayılar gibi becerilerden yoksun olarak geldiklerinde, öğretmenlerin; ailelerin çocuklarıyla çok az ilgilendikleri varsayımına katıldıkları saptanmıştır. Ancak Meksikalı anneler öğretmenlerden farklı değerler taşımakta oldukları belirtilmiştir. Annelerin sadece kendi rolleriyle ilgili değil, aynı zamanda alfabe gibi becerileri

⁷⁰ Çelenk, S., Okul Aile İşbirliği ile Okuduğunu Anlama Başarısı Arasındaki İlişki. Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi. S.24, 2003, s.s.33-39

⁷¹ Özçınar, Z. Öğretmen-Öğrenci-Velilerin İletişimsel Yeterlilikleri ve Öğrenci Başarısıyla Olan İlişkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003, s.37

öğrenmenin önemi hakkında da farklı değerlere sahip oldukları görülmüştür. Amerikalı öğretmenlerin, ailelerin ödevlere yardım etmeleri gerektiğini düşündükleri de araştırma sonuçları arasında yer almaktadır.⁷²

Öğrenci-Veli ve Okul Arasındaki İletişimi Takviye Etmek Ve İşbirliğini Kuvvetlendirmek isimli çalışma sonucunda belirtilen şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğretmenlerin, her ne kadar öğrenci velileri ile işbirliği yapmaya istekli gibi görünseler de genellikle veli ile ilişkilerde zorluk yaşadıkları ve işbirliği programları sırasındaki fazla mesai ödemeleriyle ilgili problem yaşadıkları ortaya çıkmıştır.
- Aileler ise okulla sistemli işbirliğinde sınırlı tecrübeye sahip olduklarını kabul etmişlerdir. Ebeveynlerin çoğu (özelikle anneler) bu gibi aktiviteler için gerekli olan zamanı ayıramadıklarını söylemişlerdir. Hepsi çocuklarının en az bir üniversite derecesi almalarını istemekte ve eğer onları ders çalışmaya zorlarsa amaçlarına ulaşabileceklerine inanmaktadırlar. Aynı zamanda çocuklarının ödev yaparken işbirliğine isteksiz olduklarını vurgulamışlar ve öğretmen desteği ve işbirliğini istemişlerdir.
- Öğrenciler ise evin ikinci bir okula dönmesini istememektedirler. Belli durumlarda, fakat sadece ihtiyaç duydukları zamanlarda yardım almayı ummuşlardır. Ödevler hususunda ailelerinin baskı ve zorlamalarını istememekte ve bunun öğretmenlerce anlatılmasını istemektedirler. Öğrenciler ayrıca öğretmenlerin daha az ödev vermelerini istemektedirler çünkü bir dolu müfredat etkinliğinden sonra oyun ve dinlenmeye zamanları kalmamaktadır. Okul ile aile arasında işbirliğini arzusalar da, bunun sadece akademik çalışmaları üzerine değil de eğlenceli etkinliklere odaklanmasını istemektedirler.⁷³

“...[O]kul müdürü, idarecilerin geçmişteki öğretmen ve veli arasındaki zayıf iletişimin okulun akademik durumu ile velileri kapsayan, programını olumsuz yönde etkilediğine inanılan bir okulda okul-ev arasındaki iletişimi geliştirecek bir uygulama gerçekleştirilmiştir. Bu uygulamanın amacı, okul-ev arasındaki iletişimi, velilerin

⁷² Özçınar, a.g.e., s.28.

⁷³ <http://www.gse.harvard.edu/hfrp/content/projects/fine/resources/research/syneducation.pdf> (09.04.2007).

%70'inin tatmin edici bulacağı bir boyuta getirmek ve ev-okul arasındaki bağı amaca yönelik yazılı ve kişisel iletişim programlarıyla geliştirmektir.”⁷⁴

2006 yılında, İskoçya okullarında aile katılımıyla ilgili bir yasa kabul edilmiştir. Kanunun amacı aileleri, aktif katılımcı ve okul eğitiminde kendilerini saygın bir şekilde ifade edebilecekleri gibi, çocuklarının eğitimi ve öğrenme sürecine dahil etmektir. Eğitime dahil olan herkes için veli-okul ilişkisi değişmez bir tartışma konusu olmuştur. Tüm ebeveynler, hangi etnik veya sosyo-kültürel kökenden olursa olsunlar, çocuklarının başarısını isterler ve eğitime önem verirler.⁷⁵ Bu da göstermektedir ki veli ile okulun sürekli iletişim içinde olması öğrencinin eğitim hayatında okula destek olacaktıdır.

---

⁷⁴ Özçınar, a.g.e., s.26.

⁷⁵ http://www.inrp.fr/vst/LettreVST/english/november2006_en.htm (16.05.2007).

BÖLÜM II

2. EĞİTİM-ÇEVRE İLETİŞİMDE OKUL-VELİ İLİŞKİLERİ

Ülkelerin çağın gereklerini yerine getirmeleri ve gelişmiş ülkeler arasında yer alabilmeleri, eğitim sistemlerinin etkililiği ve verimliliği ile doğrudan ilişkilidir. Çünkü eğitim, kalkınmanın temel etmenlerden biri olarak kabul edilir.¹ Toplumun gereksinimi olan insan kaynağı okul tarafından yetiştirilmektedir. Eğitimin hammaddesi insandır. Bu hammaddenin etkili insan kaynağına dönüştürülmesi eğitimin kapsamındadır. “Çağdaş görüşe göre eğitim, ulusal kalkınmayı başlatan, sürdüren ve hızlandıran etkenlerden en önemlisidir”.²

Tanım olarak bakıldığında ise eğitim en genel anlamıyla “bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir”.³ “Önemli sosyal, ekonomik, politik ve kişisel sonuçları olan eğitim, bütün ülkelerde, önemli bir alan olup, eğitim kuruluşları, bir sonraki nesli, gelecekteki toplumun idame ettirilmesinde ve geliştirilmesinde alacakları rollere hazırlarlar”.⁴ Bir sonraki neslin, bireylerin ve toplumların gereksinmelerini karşılayacak amaçlara göre yetiştirilmesi okulların görevidir.

Okullarda yürütülen eğitim etkinlikleri aynı zamanda bir iletişim sürecidir. Sözelimi sınıftaki eğitim-öğretim ortamı iletişimle oluşturulur. Öğretmen bu iletişimde kaynaktır. Öğretmen, öğrenciye kazandırmak istediği ilgi, beceri, tutum ve davranışları ileti haline getirerek alıcıya (öğrenciye) çeşitli iletişim kanallarını kullanarak gönderir. Alıcı bu iletileri alarak eyleme dönüştürür. Öğretmen bu eylemlerden dönütler alarak

¹ Adem, M., Eğitim Planlaması, Şafak Matbaacılık, Ankara, 1997, s.7.

² Başaran, İ.E. Eğitime Giriş, Yargıcı Matbaası, Ankara, 1996, s.s.157-158.

³ Ertürk, S., Eğitimde Program Geliştirme, Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1972, s.12.

⁴ Calderhead, J., Öğretmenlerin Uzmanlığının Tanınması ve Geliştirilmesi: 21. Yüzyılı Bekleyen Sorunlar, Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı (27 Ağustos-2 Eylül 1995), Milli Eğitim Basımevi, Yayın No:8, Ankara, 1997, s.15,s.s.15-26.

iletişimin başarı derecesini değerlendirir. “İletişimde bulunmaksızın eğitim yapmak imkansızdır”⁵

Eğitimde iletişim, sadece öğrenme ortamında gerçekleşmez. Okulun çevresiyle, özellikle öğrencilerin velileri ile okulun kurduğu iletişim de çok önemlidir. Çünkü, “okullarda yapılan eğitimin başarılı olması ve amaçlarına ulaşabilmesi için öğrenci ailesinin ilgi ve yardımına ihtiyacı vardır. Okulda başlayan birçok eğitsel çalışma öğrencinin ailesinde ve okul dışındaki çevresinde tamamlanır”.⁶ Eğitimin en genel anlamda bir davranış değiştirme süreci olduğu düşünüldüğünde de ailenin, bireyin davranışları üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu gerçeğinin göz önüne alınması gerekmektedir.⁷

Aynı zamanda etkili okul olabilmek için velilerle kurulan ilişkilerin etkili olması ve velilerin eğitime sundukları katkının artırılması gereklidir. Yapılan bir “etkili okul araştırmasında”⁸ en az gerçekleşme olanağı bulunan faktör maalesef ki veliler çıkmıştır. Bu da göstermektedir ki, okul-veli ilişki ve iletişimini geliştirmeye yönelik yeni yaklaşımlar denenmelidir. Çünkü iletişimde etkililik sağlanırsa, alıcı rolünde bulunan taraf ihtiyaç duyulan yanıt ve dönütleri vermeye daha çok güdülenir.”⁹

Okul-çevre iletişimde asıl belirleyici okullar olmak durumundadır. Yoksa okullar çevre tarafından etkilenen ve çevrelerini değiştirme ve yönlendirme görevini yerine getiremeyen yapılar halini alırlar. Oysaki okullar, ailelerle kurdukları iletişimi genellikle ailenin okula gelmesi ile başlayan bir süreç olarak algılamıştır. Okul-aile birliği çalışmalarına katılan aileler okulla daha çok iletişim içinde bulunabilmiştir. Veli toplantıları ise kısa bir zaman aralığında sadece öğrencinin durumu hakkında genel bir bilgilendirmenin yapıldığı toplantılar olarak düşünülmüştür.

“Ailelerde geleneksel hale gelmiş ‘okulla iletişim’ konusu ele alındığında; aileler okula çoğunlukla; çocuklarıyla ilgili şikayet, parasal yardım istenmesi, öğrencinin

⁵ Küçükahmet, L., Eğitim Programları ve Öğretim, Gazi Kitabevi, Ankara, 1997, s.33.

⁶ Taymaz, H. Uygulamalı Okul Yönetimi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:180, Ankara, 1997, s.215.

⁷ Yeşil, R., Sorumluluk Bilincinin Gelişmesinde Okul ve Ailenin Etkisi, Eğitim Araştırmaları, Kış 2003, sayı 10, s.176. ss.175-183.

⁸ Balcı, A. Etkili Okul: Kuram, Uygulama ve Araştırma, Yavuz Dağıtım, Ankara, 1983, s.85.

⁹ Başaran, İ.E., Örgütsel Davranışın Yönetimi, Gül Yayınevi, Ankara, 1982, s.153.

notunun bildirilmesi , uyarı vb. nedenlerle çağrıldıklarını düşünmektedirler. Bunların sonucunda ailelerde beliren duygular, genellikle çekinme, korku, boş vermişlik ve öfke olmaktadır”.¹⁰ Bunların dışında sadece çok ilgili aileler okulla iletişim içine girmekte, diğer ailelerle ise bir sorunla karşılaşmadıkça neredeyse hiç iletişim kurulamamaktadır. Bu durum öğrencilerin eğitsel hedeflere ulaşması çabasında okulları desteksiz bırakmış ve aynı zamanda sorumluluğu tamamen okullara yüklemiştir. Okulların, öğrencilerin eğitimi konusunda yalnız kalması da hedeflere ulaşma yolunda önemli bir engeldir.

Eğitim sisteminde okul ve aile iletişimini sağlamak ve güçlendirmekle görevli birim olan okul-aile birlikleri de bu işlevlerini gerçekleştirmede çoğu zaman yetersiz kalmakta; asıl olan bu işlevi dışındaki gereksinmelerle ilgili görevleri üstlenmektedir. Sözelimi, okulun parasal kaynağının kullanımı ile ilgili görevleri yerine getirmekte ve aile iletişimi ikinci plana atılabilmektedir. Dolayısıyla yapılması gereken işlevler hususunda yetersiz ve yalnız kalmaktadırlar. Olması gereken ise bu durumun tam tersi yönünde işlemeli, okul-veli iletişimi konusuna azami önem verilerek farklı açılımlara yer verilmelidir. Okul yöneticisi, bu konuda gerekli tedbirleri almalı, girişimlerde bulunmalı veya okul personeline sözü geçen iletişimi gerçekleştirmeleri için ortamlar sunabilmelidir.

Eğitim okul-aile-öğrenci birlikteliğini gerektiren bir süreçtir. Okulların iletişim süreçleri iç ve dış iletişim süreçlerinden oluşan bir bütündür ve dış iletişimin bir parçası olan okul-aile iletişiminin yeterli düzeyde kurulmaması ve etkili yürütülememesi, eğitim sürecini olumsuz yönde etkileyecektir. Bu açıdan okulların, ailelerle kurdukları iletişim süreçlerini geliştirmeleri, öğrencinin içinde bulunduğu ve zamanının çoğunu geçirdiği çevreyi tanıması, ailelerle kurulan iletişimde var olan engelleri ortadan kaldırması ve okul-aile iletişiminin başlaması için ailelerin okula gelmesini beklemek dışında bir yönelime girmesi gereklidir. Bu tip bir yönelim okul aile iletişimde bir yenileşme çabasıdır.

“Yenileşmenin getireceği yararlar fazla olursa, yenileşme hareketinin ilgililerce kabul edilmesi kolaylaşır”.¹¹ Bu nedenle okul-aile iletişimini geliştirmeye yönelik olarak Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri

¹⁰ <http://orgm.meb.gov.tr/Mevzuat/genelgeler/27OKULaileisirligi.htm> (23.02.2007)

¹¹ Varış, vd., a.g.k., s.191.

Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyareti uygulamaları ve bu uygulama ile elde edilen bilgilerin bilimsel bir çerçevede ortaya konulması; gerek okul-aile iletişimde yeni bir yaklaşım olması, gerekse bu tür uygulamalar için örnek teşkil etmesi bakımından oldukça önemlidir.

Bu gerekçeler, okul-aile iletişimde Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi ev ziyaretleri uygulamaları örneğinin araştırılması gerekliliğini doğurmuştur.

2.1. Araştırma Yöntemi

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın konusu ve sınırlılıkları, ana kitle tanımı ile veri toplama yöntemi açıklanmıştır.

Okullarda eğitimin hedeflerine ulaşılması, okuldaki iletişim süreçleri ile doğrudan ilişkilidir. Okullarda eğitimin etkililiğini belirleyen iletişim süreçleri, iç ve dış iletişim süreçleri olarak ayrılmaktadır. Okulların dış iletişim süreçlerinde, özellikle eğitim örgütlerinin kaynağını aldığı velilerle olan iletişim ön plana çıkmakta ve bu öğrencinin eğitim performansını doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle okul veli iletişimini geliştirmeye yönelik yapılacak yeni uygulamalara ihtiyaç vardır. Ülkemizde eğitim sistemi içerisindeki en önemli eksikliklerden biri olan okul-aile iletişimin yetersiz oluşu, bu yetersizliğin getirdiği sıkıntıların hafifletilmesi; okul-veli iletişiminin güçlendirilmesine ve aileyi okulun önemli parçalarından biri haline getirilmesine bağlıdır.

Çağımızın özelliklerine bağlı olarak okulların, kendilerini yenilemek ve iletişim süreçlerini geliştirmek zorunda olması, okul-aile iletişiminin etkin hale getirilmesi, iletişim süreçlerini geliştirici farklı uygulamaların ortaya konulması ve işler hale getirilmesi kaçınılmaz bir gereklilik halini almıştır. Okul-veli iletişiminin etkililiğini artırmayı amaçlayan bir uygulamanın değerlendirilmesine yönelik bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle, bu çalışmanın bu yöndeki eksikliği gidereceği umulmaktadır. Bu araştırma eğitim sürecinde, okul-veli iletişiminin rolü dikkate alındığında; okul-veli iletişiminin etkililiğini artırması, böylece okul-veli iletişimini

geliştirmeye yönelik örnek teşkil edebilecek bir projenin değerlendirilmesine dönük bilgiler içermesi bakımından önemlidir.

Araştırmanın temel konusu, okul-aile iletişimde Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi ev ziyareti uygulamaları örneğinin değerlendirilmesini ortaya koymaktır. Araştırmada bu amaca dönük olarak şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi ev ziyareti uygulamalarının gelişimi nasıldır?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporları kimler tarafından hazırlanmıştır?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarında ev ziyareti yapılan öğrencilerin sınıflara göre dağılımı nasıldır?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporları öğrencilerin yaşadığı ev ile ilgili özellikler barındırıyor mu?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporları aile ilişkilerine yönelik bilgiler barındırıyor mu?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporları ailenin maddi durumuna ilişkin bilgiler barındırıyor mu?

- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarına göre öğretmenler ev ziyaretlerinde rehberlik çalışması yapmış mıdır?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarına göre ailelerin öğrenciyle ilgili şikayetleri var mıdır?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarına göre ailenin ev ziyaretine yönelik tutumları nasıldır?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarına göre öğrencilerin ev ziyaretine yönelik tutumları nasıldır?

Bu araştırmada, aşağıdaki sayıtlılar göz önüne alınmıştır:

- Aile okul iletişiminin etkili olması, eğitimin verimliliğini ve etkililiğini olumlu yönde etkiler.
- Araştırmaya katılan veliler, öğrenciler ve sınıf rehber öğretmenleri görüşme sorularını içten ve yansız yanıtlamışlar ve sınıf öğretmenleri görüşme raporlarını bu doğrultuda içten ve yansız doldurmuşlardır.

Bunlara bağlı olarak da araştırmada aşağıdaki sınırlılıklardan hareket edilmiştir.

- Araştırma İstanbul ili Avcılar ilçe merkezindeki Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi ev ziyareti uygulamalarına katılan veliler ve öğrencilerin cevaplarına bağlı olarak ev ziyareti uygulamalarında görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin doldurduğu görüşme raporları ile sınırlıdır.

- Araştırmada elde edilen veriler, ev ziyareti uygulamalarını değerlendirmek için geliştirilen görüşme raporları ile sınırlıdır.

Ayrıca araştırma ile ilgili temel kavramlar ise şunlardır:

İletişim, “bir kaynağın, bir mesajı, bir kanal üzerinden bir alıcıya iletmesi sürecidir”¹².

Sınıf rehber öğretmeni, “Eğitim-Öğretim kurumlarında bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ve rehberlik saatlerine giren ilköğretim kurumlarında şube rehber öğretmenini, orta öğretim kurumlarında ise sınıf öğretmenini,”¹³ ifade eder.

Ev ziyareti, Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesinde uygulanan, sınıf rehber öğretmenlerin idarenin yönlendirmesi ve izni, ailenin kabulü ve öğrencinin onayı ile gerçekleştirdikleri, çalışma saatleri dışında tarihi ve saati önceden belirlenen öğrenci evlerine, veli ile görüşme amacıyla yaptıkları ziyaretlerdir.

Araştırmanın ana kitesini; Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi ev ziyareti uygulamalarına katılan veliler ve öğrencilerle yapılan görüşmeler oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma kitesini ise 2005-2006 eğitim-öğretim yılında Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi ev ziyareti uygulamalarına katılan veliler ve öğrencilerin görüşmelerine bağlı olarak sınıf rehber öğretmenleri tarafından hazırlanan görüşme raporlarıdır. Görüşme raporu hazırlanmayan ev ziyaretleri araştırma kapsamına alınmamıştır.

Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi’nde 2005-2006 Eğitim-Öğretim yılında ‘119’ ev ziyareti görüşme raporu hazırlanmıştır. Araştırmanın ana kitesinin ulaşılabilirliği nedeniyle ana kitleden örneklem alma yoluna gidilmemiştir.

¹² Alkan, a.g.k., s.8

¹³ <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/68.html> (13.11.2006)

2.2. Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Bu bölümde, araştırmanın yapılmasında izlenen yöntem, kullanılan veri toplama aracı, verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

Araştırmanın amacına uygunluğu nedeniyle bu çalışmada içerik analizi kullanıldı. İçerik analizi, “belli bir metnin, kitabın, belgenin, belli özelliklerini sayısallaştırarak belirleme amacı ile yapılan taramalardır”.¹⁴ Böylece yazılı ve sözlü materyaller başka bir ifade ile insanların söyledikleri ve yazdıkları kodlanarak nicelleştirilmiş olur. İçerik analizinin özünü kategorileştirme ve sayma oluşturur.¹⁵ Araştırma kapsamında sadece nicel içerik çözümlenmesi yapılmamış, tema çözümlenmesi de yapılarak betimleyici/izlenimci bir çözümlenme yapılmıştır. Buna bağlı olarak araştırmanın amacına dönük olarak incelen görüşme raporlarında konuya örnek teşkil edeceği düşünülen ifadeler verilmeye çalışılmıştır. Araştırmada okul-aile iletişimde Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi ev ziyaretleri uygulamalarının değerlendirilmesi betimlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada, ev ziyaretlerinin gelişme sürecine ilişkin bilgiler Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Müdüründen sağlanmıştır. 2005-2006 öğretim yılı ev ziyareti görüşme raporları ev ziyareti ile görevlendirilen sınıf rehber öğretmenleri tarafından hazırlanmıştır. Araştırmacı bu raporları okul müdüründen almıştır.

Eğitim iletişimde ev ziyareti uygulamalarının Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi’ndeki gelişimi ile ilgili veriler Okul Müdürü ile yapılan görüşme sonucunda toplanmıştır. Okul Müdürünün ev ziyareti uygulamalarının gelişimi ile ilgili olarak verdiği yanıtlar araştırmacı tarafından düzenlenmiştir.

¹⁴ Karasar, N., Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1999, s.184.

¹⁵ Balcı, A., Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler, Ankara, 72TDFO Matbaacılık, 1995, s.215.

2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporları, araştırmacı tarafından okul müdüründen istenmiştir. Raporlar tek tek incelenmiş ve sadece ziyaret tarihi, ziyaret yapılan kişilerin adı vb. bilgiler bulunan görüşme raporları değerlendirme dışında bırakılmıştır. Değerlendirmeye alınan rapor sayısı 119'dur. Değerlendirmeye alınan raporlar 1'den başlayarak numaralandırılmış. Ancak 94 numarası verilen görüşme raporunda 9 öğrenci bulunması itibari ile 94 numaralı rapor kendi içinde 94-1'den 94-9'a kadar numaralandırılmıştır.

Araştırmanın verilerini sağlamaya yönelik olarak raporların içeriği düzenlenmiş ve bütünlleştirilmiştir. Daha sonra nicel verilerin elde edilmesi için belirlenen kategorilere uygun olarak raporlar incelenmiş, kategoriye uygun ifade olması 1, olmaması ise 0 ile puanlanmıştır. Görüşme raporlarında kategorilere uygun birkaç ifade olması da 1 olarak puanlanmıştır. Puanlamalar bittikten sonra verilerin yüzdeler hesaplamaları yapılmıştır.

Öğretmenlerin ev ziyaretlerinde yürüttüğü rehberlik çalışmaları ve ailelerin öğrenciyle ilgili şikayetleri ifadelerinin alt kategorilerine yönelik görüşme raporları tekrar taranmıştır. Böylece görüşme raporlarında birden çok alana yönelik öğretmen rehberliği ya da aile şikayeti olması durumları kendi içlerinde sınıflandırılmıştır. Alt kategorilerin puanlaması kendi içlerinde tekrar yapılmış, puanlama bittikten sonra yüzdeler hesaplamalar alınmıştır. Analiz edilecek konular ve alt başlıkları şu şekilde sınıflandırıldı.*

- Görüşme raporlarının kimler tarafından hazırlandığı,
- Görüşme raporlarında yer alan öğrencilerin sınıflara göre dağılımı,
- Öğrencilerin yaşadığı ev ile ilgili özellikler,
- Aile ilişkilerine yönelik bilgiler,
- Ailenin maddi durumu,
- Öğretmenlerin ev ziyaretlerinde yürüttüğü rehberlik çalışmaları:
  1. Devam sağlanmasına yönelik rehberlik çalışması,
  2. Başarının artmasına yönelik rehberlik çalışması,

---

* Tezi yazan tarafından düzenlenmiştir.

3. Problemlı davranışın azaltılmasına yönelik rehberlik alışması,
  4. Verimli ders çalışma yöntemlerine yönelik rehberlik alışması:
  5. Ailenin tutumunu değiştirmeye yönelik rehberlik alışması,
  6. Geleceğe yönelik yapılan planlara dair rehberlik çalışması,
  7. Öğrenciye dair bilgi sunmaya yönelik rehberlik çalışması,
  8. Çalışma takvimi hazırlamaya yönelik rehberlik alışması,
  9. Boş zamanların kullanılmasına yönelik rehberlik alışması,
- Ailelerin öğrenciyle ilgili Şikayetleri,
    1. Bilgisayar kullanma,
    2. Ders alışmama,
    3. Yetersiz beslenme,
    4. Boş zamanları değerlendirme biçimi,
    5. Arkadaşlık ilişkileri,
    6. Öğrencinin içinde bulunduğu ruh hali,
  - Ailenin ev ziyaretine yönelik tutumları:
    1. Olumlu ya da nötr,
    2. Olumsuz,
  - Öğrencilerin ev ziyaretine yönelik tutumları:
    1. Olumlu ya da nötr,
    2. Olumsuz.

Nitel verilerin sağlanmasına yönelik olarak raporlar, belirlenen kategorilere göre yeniden incelenmiş ve kategorilere açıklık getireceği umulan ifadeler seçilmiştir. rnek: “Aile kira ödemiyor ancak maddi durumlarının son derece kötü olduğunu görebiliyoruz”. gibi.

İfadelerin aktarılması sırasında geçen ğrenci ya da veli isimleri öğrencinin ya da velinin isminin kullanılmak istenmemesinden ötürü isimlerin yerine genel bir ifade olan ‘ğrenci’ ve ‘veli’ kelimeleri kullanılarak verilmiştir.

Aynı görüşme raporu içinde bulunan iki ifade arasında atlanılan yerler yan yana noktalarla belirtilmiştir. “ocuğa bir çalışma takvimi yaptık. ....çocuğun kendi odası mevcuttur.” gibi.

2.3. Verilerinin Analizi ve Değerlendirme

Araştırmanın bu bölümünde, okul-aile iletişimde ev ziyaretleri uygulamaları Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi örneğinin değerlendirilmesi amacıyla dönük olarak araştırmanın yönteminde açıklanan yöntemle çözümlenen verilerin bulguları ve bunların yorumları verilmiştir.

Bulgular ve yorumların ele alınışında, araştırma amacı kapsamında yanıtı aranan soruların sırası izlenmiştir. Araştırma sorularına göre, bulgular ve yorumlar, şu sıralamayla verilmiştir.

- Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi ev ziyareti uygulamalarının gelişimi nasıldır?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporları kimler tarafından hazırlanmıştır?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarında ev ziyareti yapılan öğrencilerin sınıflara göre dağılımı nasıldır?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporları öğrencilerin yaşadığı ev ile ilgili özellikler barındırıyor mu?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporları aile ilişkilerine yönelik bilgiler barındırıyor mu?

- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporları ailenin maddi durumuna ilişkin bilgiler barındırıyor mu?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarına göre öğretmenler ev ziyaretlerinde rehberlik çalışması yapmış mıdır?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarına göre ailelerin öğrenciyle ilgili şikayetleri var mıdır?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarına göre ailenin ev ziyaretine yönelik tutumları nasıldır?
- 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarına göre öğrencilerin ev ziyaretine yönelik tutumları nasıldır?

2.3.1. Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Ev Ziyareti Uygulamalarının Gelişimi

Okul-aile iletişimde Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi ev ziyaretleri uygulamaları örneğinin değerlendirilmesini araştıran bu çalışmada, yanıtı aranılan ilk soru Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi ev ziyareti uygulamalarının gelişimi nasıldır? Bu sorunun yanıtı için, Okul Müdürü O. Nuri SÜZEN ile 10.03.2007 tarihinde görüşme yapılmıştır. Görüşme notları daha sonra araştırmacı tarafından düzenlenmiştir.

2002–2003 Eğitim–Öğretim yılında Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde ilk kez kapsamlı olarak sosyal ve kültürel faaliyetlere başlanmıştır. Başta tiyatro ve folklor olmak üzere, bu faaliyetlerde başarı gösteren öğrenciler ve aileler ile okul yönetimi ve öğretmenlerin iletişimde artış olmuştur. İletişimin artışına bağlı olarak karşılıklı olumlu bir hava oluşmuştur.

Aileler ve okul arasında gelişen iletişim süreçlerinin ve buna bağlı olarak yakalanan olumlu havanın öğrencilerin davranışlarına ve okul başarısına olumlu yansıdığı gözlenmiştir.

Okul yönetimi, okul ve aileler arasındaki yakalanan bu olumlu havayı bir adım öteye taşımak hedefi ile ailelere ev ziyareti yapılmasına karar vermiştir. İlk ev ziyareti 2002-2003 öğretim yılında Mayıs ayında Küçükçekmece'de oturan bir öğrencinin ailesine yapılmıştır. Yapılan ev ziyaretleri sonrasında ailelerin okulu sahiplenme isteğinde artış gözlenmiştir. Buna bağlı olarak okul yönetimi ev ziyaretlerini planlı yapmaya karar vermiştir.

Okul müdürü ev ziyaretlerine yönelik düşünceleri şu şekilde aktarmıştır:*

Öğrenci ev ziyaretleri, getirisi çok olan ve sosyal hayata katkı yapan bir faaliyettir. Uygulanması kolay ve gerçekleştirmek için taraflar hazır, kaynaklar hazır.

Veliyi okula yakınlaştırdığı gibi; öğretmeni de hayatın içine çekmektedir. Samimiyetle ve gevşetmeden devam ettirilmesi durumunda, başta rehberlik olmak üzere, ailenin ve öğrencinin okula odaklanmasına önemli katkılar sağlar.

Ev ziyaretlerinin uygulanmasında ziyaretler için öncelikle uçlarda bulunan öğrenciler seçilmiştir. Başka bir ifade ile çok başarılı, çok başarısız ve sorun yaşanan alanlara yönelik ziyaretlere öncelik verilmiştir. İlk yapılan ziyaretler, kültürel, sosyal ve spor faaliyetlerinde aktif olan, dereceler getiren öğrencilere bir minnet ve teşekkür için

---

* Okul müdürü Osman Nuri SÜZEN ile 10.03.2007 tarihinde yapılan görüşme

yapılmıştır. Ancak ilerleyen yıllarda her sınıftan belli oranlarda olmak kaydıyla başarılı, başarısız, problemlili ya da değil, her öğrenciye gidilmiştir.

Ev ziyaretlerine başlanılan 2003 Mayıs ayından-2005-2006 öğretim yılı sonuna kadar 1420 öğrenciye ziyarete gidilmiştir. 2002-2003 öğretim yılında yirmi, 2003-2004 öğretim yılında dört yüz, 2004-2005 öğretim yılında beş yüz, 2005-2006 yılında beş yüz öğrencinin evine ziyaret yapılmıştır. 2006-2007 öğretim yılı sonuna kadar da 600 öğrencinin ailesine ev ziyareti yapılması planlanmaktadır.

Kimlerin ev ziyareti yapacağı okul idaresi tarafından belirlenmekte, öğrenci ve ailenin uygun bulması ve olur vermesi halinde öğretmenlerin çalışma saatleri dışında önceden belirlenen tarihte, öğrencilerin evlerine ziyaretler yapılmaktadır.

Ziyaretlere sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerinden ya da okul idaresinden öğretmenler de katılmaktadır. Bu doğrultuda ziyareti tek öğretmen gerçekleştirebileceği gibi bazen öğretmen sayısı dörde kadar çıkmaktadır.

Ev ziyaretlerine yönelik geri dönüt sağlanması için doldurulan ev ziyareti gözlem raporları ve görüşme formları dışında aileler ile okulda sözlü görüşmeler yapılmaktadır. Şimdiye kadar, çok problemlili üç veya dört velinin dışında hepsi de memnundur.

2.3.2. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporları Hazırlanması

Araştırmada yanıtı aranan ikinci soru 2005-2006 öğretim yılı öncesinde Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarının kimler tarafından hazırlandığıdır. Bu sorunun yanıtı için görüşme raporları incelenmiş, raporları hazırlayan kişiler belirlenmiştir. 2005-2006 yılında gerçekleştirilen ev ziyaretlerinin raporlaştırılması süreci sınıf öğretmenleri tarafından gerçekleştirildiği görülmüştür. Başka bir ifade ile görüşmeye iki, üç ya da dört öğretmen katılsa dahi görüşmenin raporunu sınıf rehber öğretmeni tarafından yazılmaktadır.

2005-2006 ev ziyareti görüşme raporlarını hazırlayan öğretmenler belirlenmiştir. 21 sınıf rehber öğretmenin ev ziyareti raporu hazırladığı görülmüştür. Daha sonra, ev ziyareti raporları hazırlayan kişilerin kaç rapor hazırladığının frekansı ve yüzdelik hesapları yapılmıştır. Elde edilen sayısal veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo:2
Raporları Hazırlayan Öğretmenler

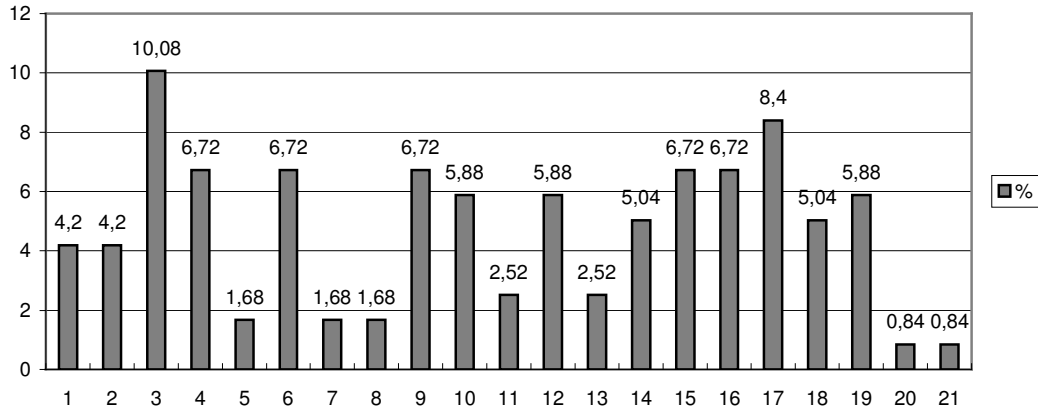
	Raporu Hazırlayan	F	%
1	Yavuz Selim AKÇAY	5	4,20
2	Erdem BİTİRGEN	5	4,20
3	Ufuk ATA	12	10,08
4	Mehmet MENGE	8	6,72
5	Tülay SÜTÜVEN	2	1,68
6	Sedat YANIK	8	6,72
7	Nevzat AKDOĞAN	2	1,68
8	Atilla ÇUHADAR	2	1,68
9	Orhan DUŞ	8	6,72
10	Adnan HAFIZOĞLU	7	5,88
11	Seydi ÇAY	3	2,52
12	Sadık POYRAZ	7	5,88
13	Kerim DENİZ	3	2,52
14	İsmail GELİR	6	5,04
15	Özgür DURAK	8	6,72
16	Hüseyin ATMACA	8	6,72
17	İsmet KESKİN	10	8,40
18	Cem KAPTAN	6	5,04
19	Ayhan GENÇ	7	5,88
20	Alaattin ÖZTÜRK	1	0,84
21	Mesut Ülker	1	0,84
	Toplam	119	99,96

Tablo 2’de de görüldüğü gibi en az görüşme raporunu %0,84 ile Alaattin Öztürk ile Mesut Ülker, en çok görüşme raporunu ise %10,08 ile Ufuk Ata hazırlamıştır. Ufuk Ata’yı %8,40 ile İsmet Keskin izlemektedir. %6,72 ile Mehmet Menge, Sedat Yanık, Orhan Duş, Özgür Durak ve Hüseyin Atmaca, %5,88 ile Adnan Hafızoğlu, Sadık Poyraz ve Ayhan Genç, %5,04 ile İsmail Gelir ve Cem Kaptan, % 4,20 ile Yavuz Selim Akçay ve Erdem Bitirgen, %2,52 ile Seydi Çay ve Kerim Deniz, % 1,68 ile Tülay Sütüven, Nevzat Akdoğan, Atilla Çuhadar diğer görüşme raporlarını hazırlamışlardır.

Tablo 2'ye bakıldığında yapılan ev ziyaretlerinin modunun 8 olduğu anlaşılmaktadır ve bu ziyaretleri Mehmet Menge, Sedat Işık, Orhan Duş, Özgür Durak ile Hüseyin Atmaca gerçekleştirmiştir.

Tablo No: 3
Raporlarının Öğretmen Bazında Yüzde Oranı

Yapmış olduğum gözlem ve ev ziyaretlerine katılan sınıf rehber öğretmenleri ile görüşmelerim sonucunda ziyaretlerdeki niceliksel farkların temel nedenleri arasında, önceden planlanan ev ziyaretlerinde belirlenen tarihlerde veli veya sınıf rehber öğretmenin planlanmamış bir işinin çıkması veya öğrencinin yada ailesinin daha sonradan ziyaret hakkındaki kararının değişmesi iki önemli faktör olarak tespit edilmiştir.

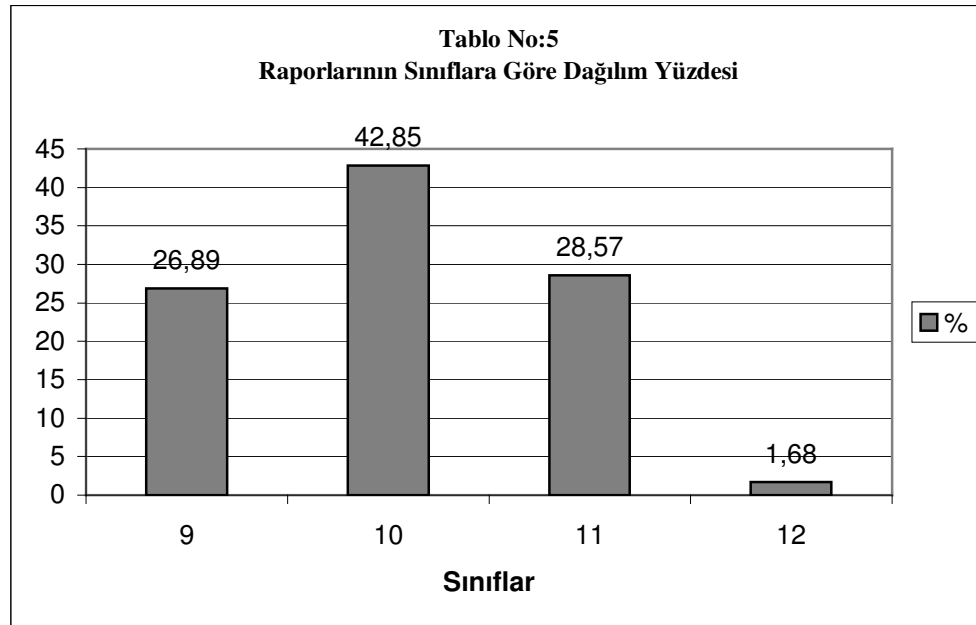
2.3.3. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarında Ev Ziyareti Yapılan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

Araştırmada yanıtı aranan üçüncü soru ise 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarında ev ziyareti yapılan öğrencilerin sınıflara göre dağılımının nasıl olduğudur. Bu sorunun yanıtı için görüşme raporları incelenmiş ve öğrencilerin sınıfları 9. sınıflar, 10. sınıflar, 11. sınıflar ve 12. sınıflar olarak gruplanmıştır. Daha sonra ev ziyareti görüşme raporlarındaki öğrencilerin sınıflara göre

dağılımın frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Elde edilen sayısal veriler Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo:4
Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

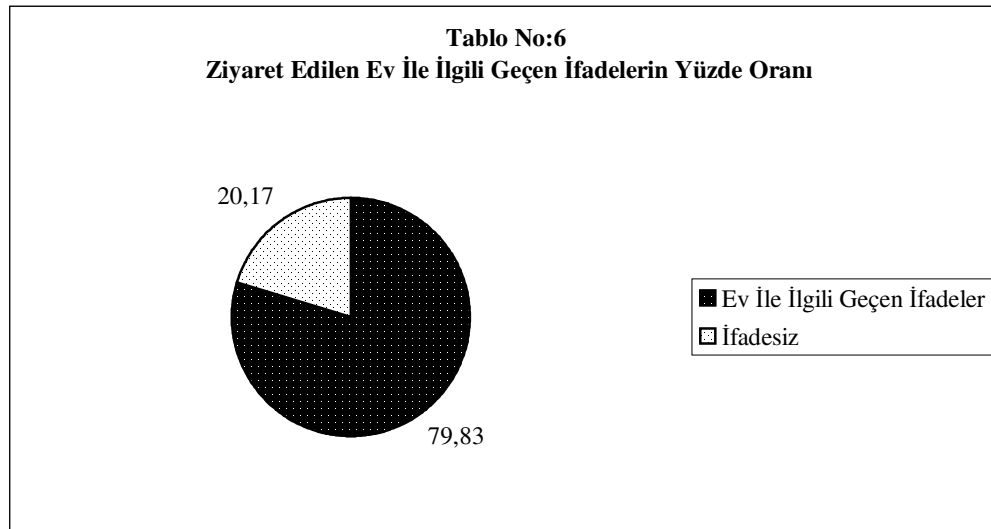
Sınıflar	F	%
9	32	26,89
10	51	42,85
11	34	28,57
12	2	1,68
Toplam	119	99,99

2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi’nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarında ev ziyareti yapılan öğrencilerin sınıflara göre dağılımına bakıldığında, Tablo 5’de görüldüğü gibi en fazla ziyaret 10. sınıf öğrencilerine (%42,85), daha sonra 11. sınıflara (%28,57) ve 9. sınıflara (%26,89), en az ziyaret ise 12. sınıf öğrencilerine yönelik (%1,68) yapılmıştır.

2.3.4. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporları Göre Öğrencilerin Yaşadığı Ev İle İlgili Özellikler

2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporları “öğrencilerin yaşadığı ev ile ilgili özellikler barındırıyor mu?” sorusunun yanıtını aramak için ev ziyareti görüşme raporları incelenmiş ve ziyaret edilen evin özelliklerini anlatan ifadeler belirlenmiştir. Ziyaret edilen evlerden 95'inin özelliklerine dair ifadeler bulunmuştur. Bu da göstermektedir ki ziyaret edilen evlerin özelliklerine dair ifadeyi görüşme raporlarından % 79, 83 içermektedir.

Öğretmenlerin öğrenciyi tanımalarının önemi üstünde durulmakta ve öğrencinin uyumu, başarısı ve problemlerinin çözümünde ailenin durumunun incelenmesi ve bilinmesi gerektiği vurgulanmaktadır.¹⁶ “Ev ziyaretleri çocuğun aile ortamı hakkında ilk elden bilgi toplamaya olanak vermesi bakımından etkili bir bilgi toplama tekniğidir.”¹⁷ Bu doğrultuda ailenin durumunu, öğrencinin yaşadığı yeri göstermesi bakımından ev ziyaretleri görüşme raporlarının çoğunda evin özelliklerine dair ifadeler bulunduğu ve bu ifadelerin öğrencinin tanınmasına katkı sağlayacağı söylenebilir. Öğrencinin oturduğu evin özellikleri, konumu gibi bilgiler aynı zamanda öğrencinin maddi

¹⁶ Bursalıoğlu, Z., Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış, PEGEM Yayıncılık, Ankara, 1998, s.48.

¹⁷ Kepçeoğlu, M., Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Başak Ofset, İstanbul, 1996, s.209.

olanakları hakkında ipuçları verir, bu etmenlerin öğrenci başarısına olan olumlu yada olumsuz sonuçları da gözlemlenebilmektedir. “Ev ziyaretinin amacı, çocuğun ev yaşamı ile ilgili çeşitli bilgileri toplamak ve onu daha iyi tanıyarak onun kendi kendini tanımasına ve problemlerinin çözümüne yardımcı olmaktır.”¹⁸

Öğrencilerin içinde yaşadığı evin ortamı, onların çalışma alışkanlıklarını, yaşam biçimlerini, davranışlarını belirlemede önemli olduğundan görüşme raporlarından alınan örnek teşkil edebilecek ifadeler verilmiştir.

- “Tahtakale mahallesinde oturan öğrencimizin evine vardık. Yolu ve altyapısı hatta suyu olamayan iki katlı bir gecekondtu”.
- “Dedesine ait iki katlı müstakil bir evin bodrum katında oturuyorlar. Ev bir yatak odası bir mutfak ve bir odadan ibaret ..... Öğrenci çoğu zaman evin zemini şap olan tek ve sekiz metrekarelik evinde ufak bir sehpa üzerinde, sobada olmadığından katalitikle ısınarak ders çalışıyormuş”.
- “Öğrencinin rahatça ders çalışmasına yetecek ortam mevcut”.
- “Ailenin içinde bulunduğu şartları görmek açısından çok verimli oldu”.
- “Öğrencinin kendine ait bir odası ve bilgisayarını mevcut.” “Çatısı olmadığı için tavan her yerden akmış”.
- “Kendine ait bir çalışma odası yok evin salon kısmında ders çalışmaktadır”.
- “Evde doğalgaz sobası var. Geniş girişe konmuş ve bütün odalar buradan ısıyor. Ev büyük değil ancak kullanışlı denebilir. Öğrencimiz odasını üç kardeş birden kullanıyor. Bir ranza var birde çekyat var. Ranzayı ablası ve kardeşi kullanıyor. Öğrencimiz ise çekyatta yatıyormuş. Öğrencimizin kaldığı odada bir bilgisayar var; yeni, özellikleri fena değil. Küçük bir kütüphane var. Ancak birkaç sözlük ve ders kitabı haricinde, okuma kitabı göremedik”.

Bu ifadelerden de görüldüğü gibi sınıf ortamında gözlenme imkanı çok bulunamayan fakat öğrenci başarısı üstündeki etkisinin tartışılmaz olan, yaşanan evin özellikleri ev ziyaretleri ile belirlenebilmektedir.

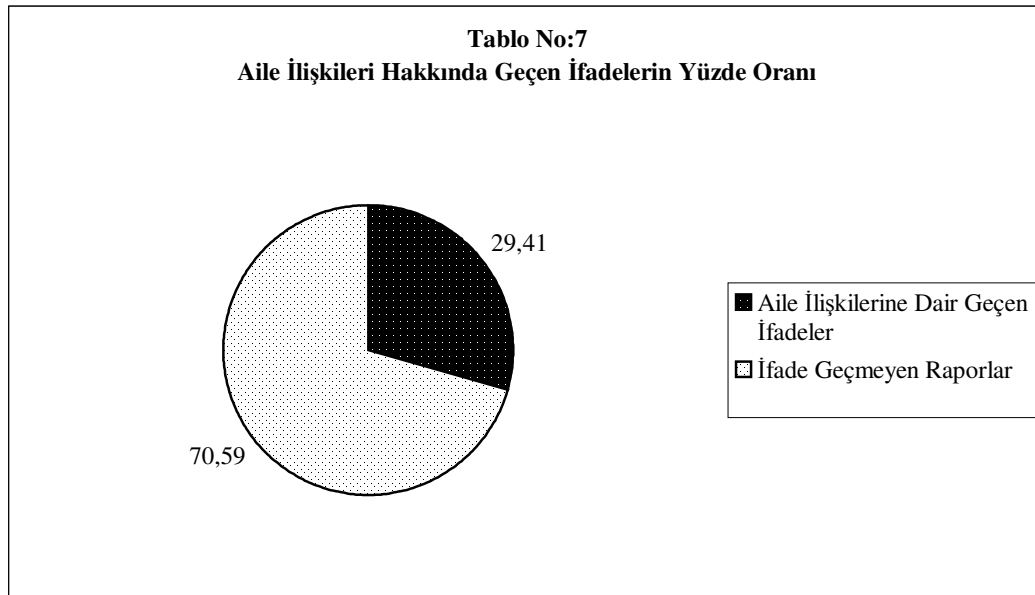
---

¹⁸ Kepçeoğlu, a.g.k., s.210.

2.3.5. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarında Aile İlişkilerine Yönelik Bilgiler

2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporları aile ilişkilerine yönelik bilgiler barındırıyor mu sorusunu yanıtlamak için, düzenlenen ev ziyareti görüşme raporları aile ilişkileri ifadesi yönünden taranmıştır.

Yapılan taramalar sonucunda 35 görüşme raporunda aile ilişkilerini gösteren ifadeler bulunmuştur. Bu da göstermektedir ki ziyaret edilen evlerin özelliklerine dair ifadeyi görüşme raporlarından % 29,41 içermektedir.

Aile ilişkilerinin niteliği öğrencinin içinde bulunduğu ortamı ve ailenin öğrencinin eğitimine yönelik bakışımı ve desteğini belirleyeceğinden aile ilişkilerinin ortaya konulması önemlidir. Aşağıda örnek teşkil edeceği düşünülen ifadelerden bazılarına yer verilmiştir.

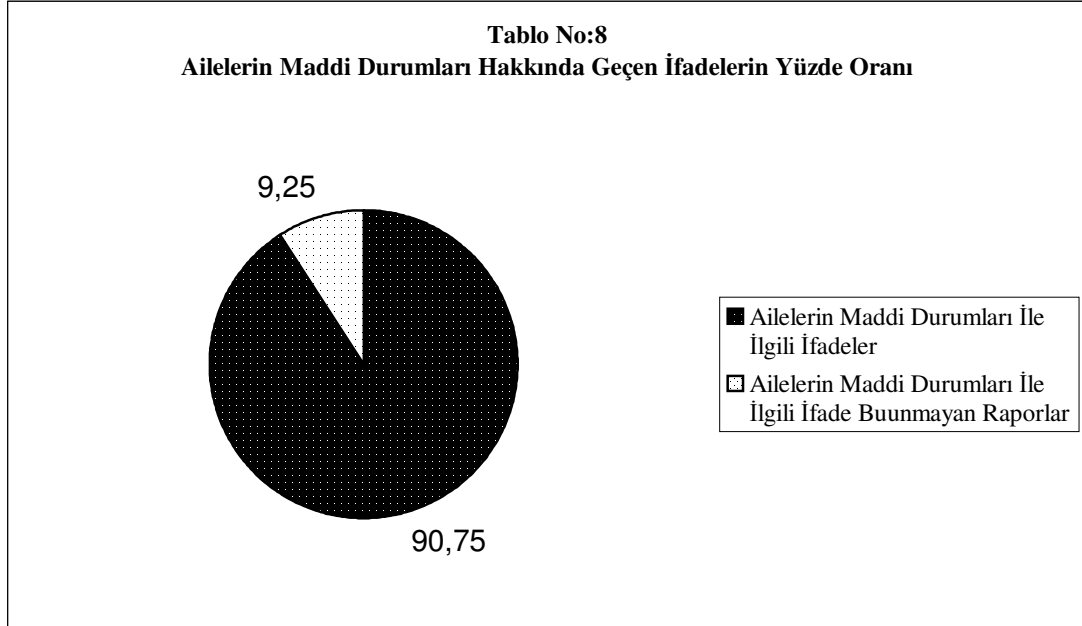
- “Annesi üvey olduğu için aralarında devamlı bir çekişme var uyum sağlayamamışlar”.

- “İlk dönem çocuklarıyla pek ilgilenemediklerini itiraf ettiler. Ama ikinci dönem bu durumun düzelmesi için ellerinden geleni yapacaklarına söz verdiler. ....Birinci dönem aile içinde önemli bir problem olduğu anlaşıldı”.
- “Anne ve öğrencide psikolojik sorunlar var. Psikolojik tedavi alıyorlar”.
- “Eğitim konusunda ailenin destek çıkamadığı görüldü. Üniversiteyi kazanacak kapasitede bir öğrenci olduğu için, bu konuda idarenin yardımcı olması gerekir”.
- “Ailesi bize, anne ve baba arasında geçim sorunu olduğunu söylediler”.
- “Anne ve babanın aşarı üzerine düşmesinden çocuk olması gereken olgunluğa ulaşamamış”.
- “Aile çocuğu ile yeterince ilgili”.
- “Anne ve baba öğrencinin başarısı ve devamı için her türlü desteği verecek”.
- “Aile fertlerinin öğrenciye farklı metotlarla faydalı olmaya çalışması yüzünden öğrencinin ikileme düştüğü ve bu sebeplerden sorumluluk duygusunun yeterince gelişmediği görülmüştür”.
- “Aile içindeki sağlık problemlerinin rahatsız edici boyutlarda olduğu gözlenmiştir..
- “Ailenin, öğrencinin eğitimine karşı duyarlı olduğu, öğrenciye karşı maddi manevi ilginin sağlanamadığı görülmüştür”.

2.3.6. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi’nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarına Göre Ailenin Maddi Durumu

Araştırmada yanıtı aranan 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi’nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporları ailenin maddi durumuna ilişkin bilgiler barındırıyor mu sorusuna yönelik olarak görüşme formundaki ifadeler taranmıştır.

Yapılan taramalar sonucunda görüşme raporlarından 108’inde ailenin maddi duruma yönelik ifadeler bulunmuştur. Bu da göstermektedir ki görüşme raporlarından %90,75’i ailenin maddi durumuna yönelik ifadeler barındırmaktadır.

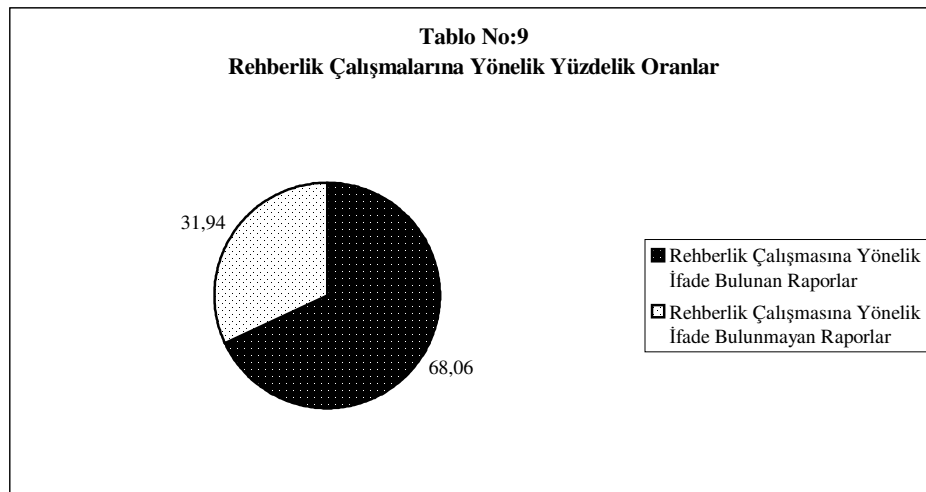
Ailenin maddi durumu öğrenciye sunulacak çalışma ortamı, eğitsel olanaklar, eğitime sunulan katkıyı belirlemektedir. Özellikle sınıf rehber öğretmenlerinin, rehberlik yaptıkları sınıftaki öğrencilerin maddi durumları hakkında bilgi sahibi olmaları ve bunu aynı sınıfa dersi olan diğer öğretmenler ile paylaşmaları çok faydalıdır. Sözelimi maddi durumu elverişli olmayan bir öğrenciden, ödev yada proje sunumuna yönelik materyal almasının istenmemesi veya öğrencinin ihtiyacı olan materyalin okul tarafından sağlanması öğrencinin okula olan bağımlı kuvvetlendirir dolayısıyla bu durum velinin okula ilgili düşüncelerini de etkiler. Bu nedenle bunların ortaya konulması önemlidir. Aynı zamanda bu ifadeler ihtiyacı olan öğrencilere okulun destek olmasına yönelik gerçekçi bilgiler verir. Ailenin maddi durumunu ortaya koyan ifade örnekleri aşağıda verilmiştir.

- “Ailenin maddi durumu iyi, ev kendilerinin”.
- “Öğrencimize burs, yakacak, giyecek gibi yardımlar temin edilebilir”.
- “Öğrencinin içinde bulunduğu aile ortamı maddi manevi yetersiz”.

- “Maddi durumları çok zayıf bir aile. Çocuk okulla ilgili ama maddi durumları sebebiyle bir takım zorluklarla karşılaşılıyorlar. Bu konular üzerinde durduktan sonra ziyaretimizi tamamladık. Bu olumsuzlukları okul müdürümüze bildirdik sağ olsun müdürümüz hemen bir miktar yardım yapmıştır”.

2.3.7. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi’nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarına Göre Öğretmenlerin Ev Ziyaretlerinde Yapmış Oldukları Rehberlik Çalışmaları

Araştırmada yanıtı aranan 2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi’nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarına göre öğretmenler ev ziyaretlerinde rehberlik çalışması yapmış mıdır sorusuna yönelik olarak taranmıştır. Görüşme raporlarından yapılan incelemeye göre 81 görüşmede rehberlik yapıldığı görülmüştür. Bu da göstermektedir ki görüşme raporlarının %68,06’sında öğretmenlerin rehberlik çalışmalarına yönelik ifadeler vardır.

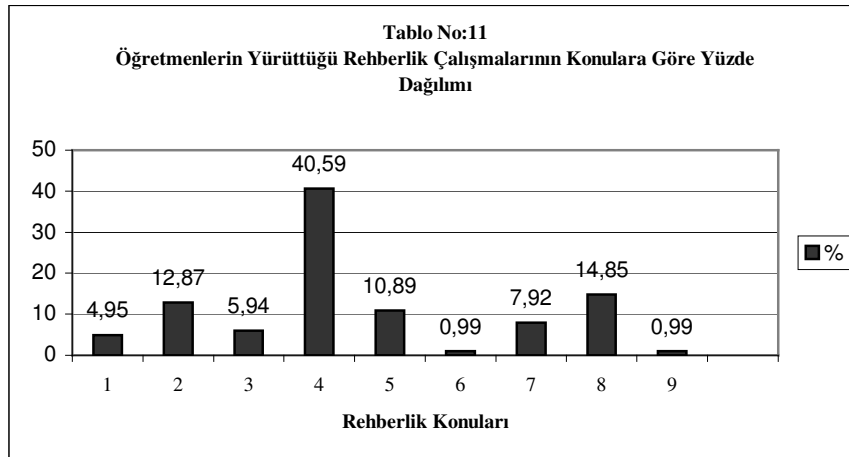
Öğretmenlerin ev ziyareti uygulaması sırasında yaptığı ve görüşme raporlarının %68,06’sında bulunan rehberlik çalışmaları kategorilere ayrılarak incelendiğinde dokuz konu başlığı altında toplanmıştır. Rehberlik çalışmalarının konularına göre dağılımı Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo: 10

Öğretmenlerin Yürüttüğü Rehberlik Çalışmalarının Konulara Göre Dağılımı

Rehberlik Alanı	F	%
1 Devam-Devamsızlık	5	4,95
2 Öğrenci Başarısı	13	12,87
3 Problemlili Davranış	6	5,94
4 Verimli Ders Çalışma	41	40,59
5 Geleceğe Yönelik Plan	11	10,89
6 Veli Toplantısı	1	0,99
7 Bilgilendirme	8	7,92
8 Boş Zaman	15	14,85
9 Ailenin Tutumuna Yönelik	1	0,99
TOPLAM	101	100

2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarında ev ziyareti yapılan öğretmenlerin rehberlik çalışmalarının konularına bakıldığında, Tablo 11'de de görüldüğü gibi en fazla rehberlik verimli ders çalışma (%40,59), daha sonra sırasıyla boş zamanları değerlendirme (14,85), öğrenci başarısı (12,87), geleceğe yönelik plan (10,89), bilgilendirme (7,89), problemlili davranış (5,94), devam-devamsızlık (4,95), en az rehberlik ise ailenin tutumuna ve veli toplantılarına yönelik (%0,99) yapılmıştır.

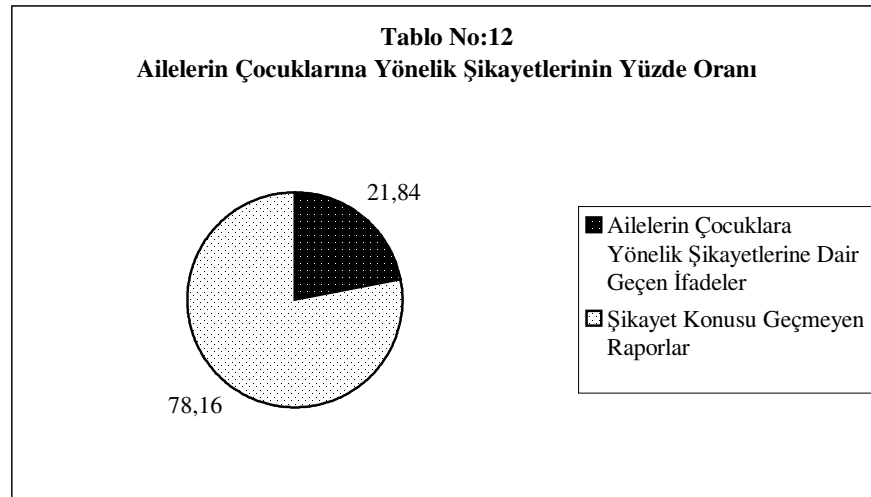
Öğretmenlerin, öğrencilerinin ihtiyaçlarına göre aileye gerekli bilgi ve yönlendirmeyi yapmaya yönelik rehberlik çalışmaları ailenin eğitim-öğretim sürecine yapacağı katkıyı olumlu yönde etkileyecektir. Öğrencinin sorunlu olduğu alana yönelik olarak ailesinin gereken desteği vermesini sağlayacaktır. Velilerin büyük bir çoğunluğunun, çocuklarına ders çalışma yöntemleri, boş zamanları değerlendirme, daha başarılı olmanın yolları gibi konularda yeterli rehberliği yapamadıkları göz önünde bulundurulursa, bu eksikliğin büyük ölçüde okulca; yetkin kişilerin gözetiminde giderilmesi öğrenci başarısını arttıracak ve eğitimde kalitenin artışına katkıda bulunacaktır. Buna bağlı olarak ev ziyareti görüşme raporlarından alınan örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

- “Notlarını nasıl düzeltilmesi konusunda sohbet ettik, tavsiyelerde bulunduk”.
- “Çocuğun başarısını arttırmak ve gelecek sene iyi bir bölüme kayıt yaptırabilmesi için yapılması gereken şeyler hakkında konuştuk”.
- “Veliye öğrenci başarısı ve veli toplantısı ile ilgili bilgi verildi”.
- “Aileye üniversiteye yönelik tavsiyelerde bulunuldu”.
- “Çocuğa bir çalışma takvimi hazırladık beraberce”.
- “Ayrıca ilkokulda bayan bir sınıf öğretmeniyle yaşadığı birtakım problemleri ailesinden öğrendik. Okulumuzda da bayan öğretmen ve kız öğrenciyle yaşadığı problemin altında yatan sebebin bu olabileceğini ifade ettiler.....Problemin yerinde ve en yakın kişiler tarafından paylaşılması açısından, velinin bizleri, bizlerin de veliyi anlamamız açısından oldukça faydalı bir ziyaret oldu”.
- “Öğrencinin evinin okula uzak olmasından dolayı geç kaldığını söyledik ve çözüm olarak da öğrencimizin daha erken kaldırılmasını tavsiye ettik ve evden ayırdık. Belli bir süre sonra takip ettiğimizde öğrencimizin geç kalmadığını öğrendik”.
- “Öğrenci başarı durumunu daha çok arttırmak açısından gerekli bir ev ziyareti olduğu anlaşıldı”.
- “Okul içindeki, okul dışındaki ve ev içindeki davranışlarını düzeltmesi ve ders başarısını arttırmak noktasında olumlu bir ziyaret oldu”.

- “Başarısını artırmak ve okula devamını sağlamak için rehberlik amaçlı yaptığımız konuşmalar”.
- “Bilgisayar başında geçen fazla saatin aile içine ve arkadaş çevresine olan olumsuz etkileri söylendi”.

2.3.8. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi’nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarına Göre Ailelerin Öğrenciyle İlgili Şikayetleri

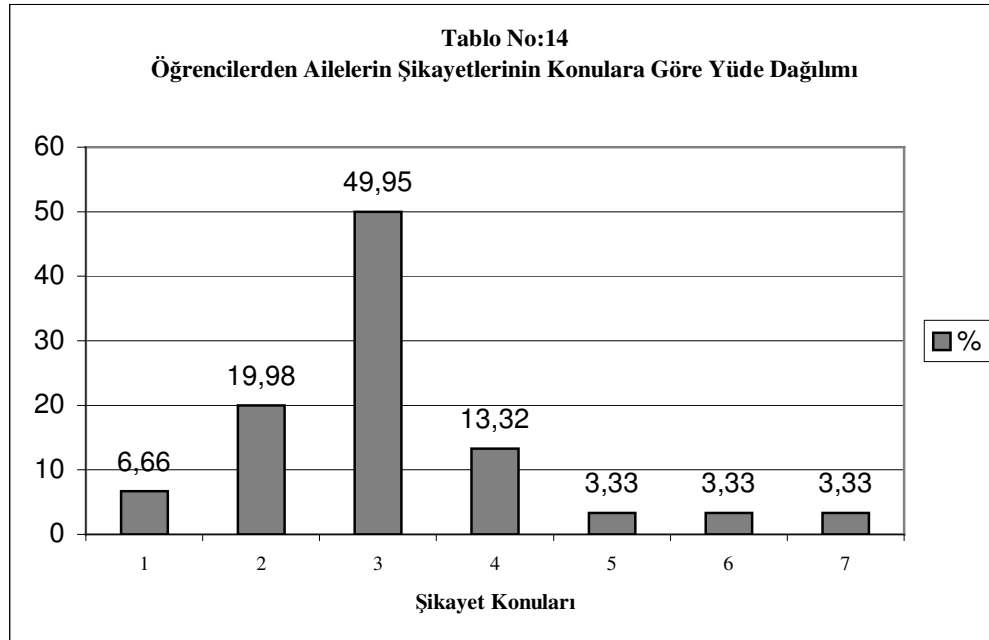
2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi’nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarına göre ailelerin öğrenciyle ilgili şikayetleri var mıdır sorusunu yönelik olarak görüşme raporları taranmıştır. Yapılan tarama sonucunda öğrencinin herhangi bir yönünden memnun olmayan ve bundan yakınan ailelere dair 26 ifade bulunmuştur. Bu da göstermektedir ki görüşme raporlarının % 21,84’ünde ailelerin çocuklarından şikayetlerine yönelik ifade vardır.

Aile şikayetleri alt kategorilere göre tekrar değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo: 13
Öğrencilerden Ailelerin Şikayetlerinin Konulara Göre Dağılımı

Şikayet Alanı	F	%
1 Devam-Devamsızlık	2	6,66
2 Bilgisayar Kullanımı	6	19,98
3 Ders Çalışmama	15	49,95
4 Boş Zamanları Değerlendirme	4	13,32
5 Öğrencinin İçinde Bulunduğu Ruh Hali	1	3,33
6 Yetersiz Beslenme	1	3,33
7 Arkadaşlık İlişkileri	1	3,33
TOPLAM	30	100

2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarında ev ziyareti yapılan ailelerin öğrencilerine yönelik şikayetlerine bakıldığında, Tablo 14'te de görüldüğü gibi en fazla ders çalışmama (%49,95), sonra bilgisayar kullanımı (19,98), boş zamanları değerlendirme (10,02), devam-devamsızlık, en az şikayet edilen konuların ise öğrencinin içinde bulunduğu ruh hali, yetersiz beslenme ve arkadaşlık ilişkilerine yönelik şikayetler (%3,33) görülmüştür.

Okul-aile iletişimin karşılıklı bir süreç olduğu düşünüldüğünde ailenin problemleri gördüğü davranışların okul tarafından düzeltilebileceği düşünülür. Bu nedenle ailelerin, öğrencilerinden şikayetlerini belirlemek önemlidir. Veliler kimi zaman çocuklarıyla ilgili bazı problemlerin çözümünde yetersiz kalmakta veya profesyonel yardıma ihtiyaç duymaktadırlar. Özellikle, çocuklarının nasıl ders çalışacakları, derslerde hangi yöntemleri kullanırlarsa daha başarılı olacakları, bilgisayar faydalı biçimde nasıl kullanılabileceği konularında çocuklarına yol gösterici olamamaktan şikayetçi olan velilere yardım edilmesi, öğrenci başarısını da olumlu etkileyecektir.

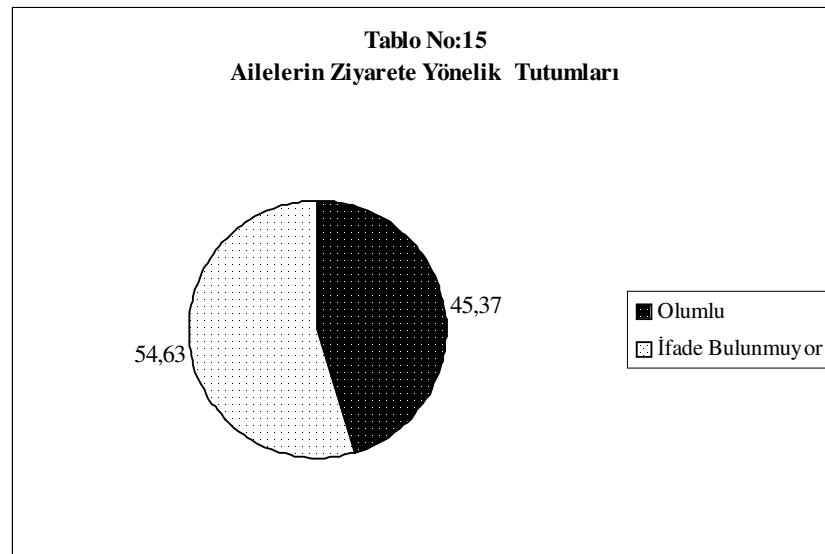
Ailelerin, gerçekleştirilen ev ziyaretlerinden memnuniyet duyması, bu ziyaretleri genel itibariyle faydalı buldukları anlamına da gelmektedir. Bu durum, ailelerin çocuklarıyla ilgili profesyonel yardıma açık olduklarını, gereksinmelerinin okuldaki uzman kişilerce karşılanmasının yerinde olduğunu göstermektedir.

Ev ziyareti görüşme raporlarından seçilen aile şikayetlerine yönelik örnek teşkil edeceği düşünülen ifadeler aşağıda verilmiştir.

- “Öğrencinin dersleri ile fazla ilgilenmediğini, derslerinden çok bilgisayar ve internetle vakit geçirdiğini söylediler”.
- “Anne öğrencinin yeteri kadar ders çalışmadığından şikayetçi”.
- “Ancak İnternet ve bilgisayar yüzünden derslerini aksattığını hatta devamsızlık yaptığını öğrendik. Bunun üzerine sohbetimiz bu konu üzerine yoğunlaştı”.
- “Annesi bizim kadar çocuğundan şikayetçiydi”.
- “Öğrencinin çok bilgisayar ile ilgilendiğini derslerine gereken önemi vermediğini belirtti”.
- “Bilgisayar kullanımı konusunda yaşanan sıkıntılar dile getirildi”.
- “Öğrencimizin çok hareketli olduğunu düşünürken annesinden bunun onayını aldık.”
- “Yeteri kadar ders çalışmadığını söylüyorlar.”
- “Evde hiç ders çalışmadığından şikayetçiler.”

2.3.9. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarına Göre Ailenin Ev Ziyaretine Yönelik Tutumları

2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarına göre ailenin ev ziyarete yönelik tutumlarını içeren ifadeler taranmıştır. Yapılan incelemenin sonunda ailelerin ev ziyarete yönelik olumlu tutum içeren ifadelerinin sayısı 54'dür. Görüşme raporlarından %45,37'sinde ev ziyarete yönelik olumlu tutum içeren ifadeler bulunmuştur. Ailelerin tutumlarına yönelik olumsuz ifadeye yapılan tarama sonucunda rastlanmamıştır. Bu da göstermektedir ki ev ziyareti görüşme formlarında yer alan aile tutumlarına yönelik ifadelerin tamamı olumludur.

Görüşme raporlarında aile tutumlarına yönelik örnek teşkil edecek ifadeler aşağıdaki gibidir:

- “Veli gelmemizden dolayı çok memnun oldu ve bizlere teşekkür etti”.
- “Bu tür ziyaretlerin ilköğretimden itibaren yapılırsa daha iyi olacağını söylediler”.
- “Bu tür ziyaretlerle ilk kez karşılaştıklarını söylediler ve çok memnun oldular ve öğrenci başarısını etkileyeceğini belirttiler”.

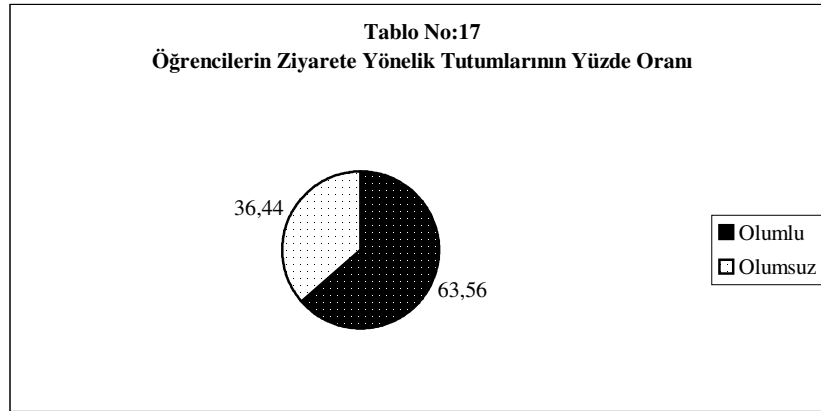
- “Ziyaretimizden çok memnun kaldıklarını orada ve daha sonra da bana aktardı”.
- “Eve gittiğimizde anne ve baba tarafından karşılandık böyle bir ziyaret onlar için beklenmedikti bu nedenle çok mutlu olduklarını ve böyle bir uygulamayı başlatanlara teşekkür etmemizi söylediler”.
- “Bizleri görmek onlara büyük mutluluk verdi adeta ne yapacaklarını şaşırdılar”.
- “Aile ziyaretimizden çok memnun olduğunu, bu uygulamanın diğer okullarda da uygulanması gerektiğini belirtti”.
- “Sağ olsun çok hazırlık yapmış annesi ne kadar tembih etmemize rağmen. Fakat biz durumu izah ettik. Çaylarımızı içip ziyaretimizi tamamladık”.
- “Ev ziyaretlerinin çok yararlı olduğunu düşündüğünü söyledi”.
- “Evde öğrencimizin teyzesi de vardı. Meraktan o da gelmiş. Ziyaret çok hoşlarına gitmiş”.

2.3.10. 2005-2006 Öğretim Yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi’nde Yürütülen Ev Ziyaretlerine İlişkin Görüşme Raporlarına Göre Öğrencilerin Ev Ziyaretine Yönelik Tutumları

2005-2006 öğretim yılı Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi’nde yürütülen ev ziyaretlerine ilişkin görüşme raporlarına göre ailenin ev ziyaretine yönelik tutumları nasıldır sorusunu yanıtlamaya yönelik olarak ev ziyareti görüşme raporları taranmıştır. Görüşme raporlarının 22’sinde öğrencilerin ev ziyaretine yönelik tutumlarını içeren ifadeler vardır. Başka bir ifade ile görüşme raporlarının %18,48’inde öğrenci tutumlarına yönelik ifadeler vardır. Öğrenci tutumlarının niteliğine yönelik yapılan analizde elde edilen bulgular Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16:
Öğrencilerin Ziyarete Yönelik Tutumlarının Dağılımı

Öğrencinin Ev Ziyaretine Yönelik Tutumu	F	%
Olumlu	14	63,56
Olumsuz	8	36,44
TOPLAM	22	100

Tablo 17’de de görüldüğü gibi öğrencilerin ev ziyaretine yönelik ifadelerinin büyük kısmı olumlu (63,56), az kısmı ise olumsuzdur (%36,44). Ev ziyaretleriyle ilgili tutumları olumsuz olan öğrencilerin görüşme raporları göz önünde bulundurulduğunda; çekingenlik, ev ortamının kusurları dolayısıyla öğretmenlerine mahcup olma korkusu, okuldaki olumsuz davranışların ziyaret esnasında konuşulmasından korkmaları gibi unsurların etkili olduğu düşünülebilir.

Öğrencilerin ev ziyaretlerine ilişkin tutumlarını gösteren örnek teşkil edeceği düşünülen ifadeler aşağıdaki gibidir:

- “Başta eve gitmemizi pek istemedi. Ama ziyaretten sonra kendisinin de memnun kaldığını gördük”
- “Başlarda çekingenliği vardı ama ailesi ile konuşunca gelmemizi istedi”.
- “Öğrenci inanılmaz şekilde sevinçli ve heyecanlı idi”.
- “Öğrencimiz sürekli olarak mazeret uydurarak ev ziyaretlerini geçiştirdiği için son anda haber vererek evlerini ziyarete gittik”.

Araştırmada görüşme raporlarının içerik analizleri sonucunda elde edilen bulgulardan şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Ev ziyaretleri 2002-2003 öğretim yılında başlamış olup, 2006-2007 öğretim yılında da devam etmektedir. Sınıf öğretmenleri tarafından yürütülen ev ziyaretlerinin okul aile iletişimi açısından olumlu sonuçlar doğurduğu gözlenmiştir.
- Ev ziyaretine katılan öğretmenlerden ev ziyaret formu hazırlama sıklığı en yüksek Ufuk Ata ,en düşük ise Alaattin Öztürk ve Mesut Ülker'dir.
- Ev ziyaretleri en çok 11. sınıflara en az 12 sınıflarda gerçekleşmiştir.
- Ev ziyareti görüşme raporlarında yüksek oranda öğrencinin yaşadığı ev ile ilgili ifadeler yer almıştır.
- Ev ziyareti görüşme raporlarında düşük oranda aile ilişkilerine yönelik ifadeler yer almıştır.
- Ev ziyareti görüşme raporlarında yüksek oranda ailenin maddi durumunu gösteren ifadeler yer almıştır.
- Öğretmenlerin rehberlik çalışmalarını en fazla verimli ders çalışma yöntemleri, en az ise ailenin tutumu ve veli toplantılarına yönelik yaptığı görülmüştür.
- Aile şikayetlerinin en çok ders çalışma, en az arkadaşlık, devamsızlık ve yetersiz beslenme olduğu görülmüştür.
- Ailelerin ev ziyaretlerine yönelik tutumlarını içeren ifadelerin tamamı olumludur.
- Öğrencilerin ev ziyaretlerine yönelik tutumlarının çoğu olumlu, azı ise olumsuzdur.

Araştırma bulgularından varılan bu sonuçlara göre, ev ziyaretleri öğrencinin yaşadığı çevre, ailenin içinde bulunduğu koşullara ilişkin bilgiler sağlamakta ve bu şekilde bir iletişime yönelik ifadelerin yer aldığı görüşme raporlarında aile tutumuna ilişkin ifadelerin tamamının olumlu, öğrencilerin tutumuna yönelik, az sayıda ifadenin de çoğunun olumlu olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Bu araştırmada, okul-aile iletişiminde ev ziyaretleri uygulamaları Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi örneğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. İçerik analizi yöntemine göre yürütölen bu araştırmanın ana kitlesini, 2005-2006 öğretim yılında Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütölen ev ziyaretlerinin gözlem raporlarıdır. 2005-2006 öğretim yılında Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nden "119" görüşme raporu toplanmıştır. Çalışma kitlesinin ulaşılabilirliği nedeniyle, kitleden örnekleme alma yoluna gidilmemiştir. Araştırmada, sorununun çözümlü için gereksinim duyulan veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen gözlem formlarını değerlendirmeye yönelik kategorilerin içerik analizinin yapılması ile toplanmıştır.

Okullarda yürütölen eğitim etkinlikleri aynı zamanda bir iletişim sürecidir. Bu iletişim sürecinde okulun çevresiyle özellikle de öğrencilerin velileri ile okulun kurduğu iletişim çok önemlidir. Çünkü, okullarda yapılan eğitimin etkili ve verimli olması için öğrenci ile ailesinin ilgi ve yardımına ihtiyacı vardır. Okulun amaçları olan birçok eğitsel çalışmalar öğrencinin ailesinde ve okul dışındaki çevresinde tamamlanır. Aynı zamanda etkili okul olabilmek için velilerle kurulan ilişkilerin etkili olması ve velilerin eğitime sundukları katkının artırılması gereklidir.

Okul-evre iletişiminde asıl belirleyici unsur okullar olmak durumundadır. Oysa ki okullar, ailelerle kurdukları iletişimi genellikle ailenin okula gelmesi ile başlayan bir süreç olarak algılamıştır. Bu durum öğrencilerin eğitsel hedeflere ulaşması abasinda okulları desteksiz bırakmış ve aynı zamanda sorumluluğu tamamen okullara yüklemiştir. Oysa eğitim okul-aile-öğrenci birlikteliğini gerektiren bir süreçtir. Bu açıdan okulların, ailelerle kurdukları iletişim süreçlerini geliştirmeleri, öğrencinin içinde bulunduğu ve zamanının çoğunu geçirdiği çevreyi tanıması, ailelerle kurulan iletişimde var olan engelleri ortadan kaldırması ve iletişimin başlaması için ailelerin okula

gelmesinin beklenmesi dışında bir yönelime girilmesi gereklidir. Bu tip bir yönelim okul aile iletişimde bir yenileşme çabasıdır. Bu nedenle okul-aile iletişimini geliştirmeye yönelik olarak Avcılar Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde yürütülen ev ziyaretleri uygulamaları ve bu uygulama ile elde edilen bilgilerin bilimsel bir çerçevede ortaya konulması gerek okul-aile iletişimde yeni bir yaklaşım olması gerekse bu tür uygulamalar için örnek teşkil etmesi bakımından oldukça önemlidir. Bu araştırma bu gerekliliğe dayandırılmıştır.

Ev ziyareti uygulamaları 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında başlamış ve bugüne kadar devam ettiği görülmektedir. Bu çalışma sayesinde adı geçen okulda olumlu bir ortamın geliştiği hem okul personeli tarafından belirtilmekte hem de bu durum gözlenebilmektedir. Okul-çevre iletişimini geliştirmeye yönelik bu uygulama aynı zamanda öğrencilerinde okula bakış açılarını olumlu yönde değiştirebilmektedir böylelikle okul eğitim süreci içinde meydana gelebilecek iletişim engellerini asgari düzeye çekmeye çalışmaktadır. İletişimin artması tarafların birbirlerini anlamalarını ve yardımlaşmalarını kolaylaştırmaktadır. Dolaylı olarak, iyileşen iletişim okulda yaşanan disiplin problemini de azaltmaktadır.

Aileler ev ziyareti uygulamasına büyük çoğunlukla olumlu yaklaşmaktadırlar ve uygulamanın devam etmesini arzulamaktadırlar. Evi ziyaret edilen öğrenci kendisine değer verildiğini hissetmekte bu da onun okula olan aidiyet duygusunu güçlendirmektedir.

Sınıf rehber öğretmenleri ve ziyaretlere katılan diğer öğretmenler ile yöneticiler okul ortamında bilgi sahibi olamayacakları; öğrenci ve ailesinin yaşam tarzı, ikamet ettikleri evin fiziksel durumu, ailenin maddi durumu, aile ilişkilerine dair bilgiler, öğrenci hakkında ailesinin şikayetleri gibi bilgilere görüşme ve gözlem yoluyla ilk elden ulaşabilme ve imkanlar ölçüsünde yardımlaşma fırsatını yakalayabilmektedirler.

Özellikle büyük kentlerde kentleşmenin beraberinde getirdiği hızlı yaşam kültürü anne-babalara çoğu zaman çocukları hakkında bilgi alabilmek için okula gelmelerinde zaman ayıramadıkları sebebiyle engel teşkil etmektedir. Bu engeli ortadan kaldırmanın bir yolu da öğrencinin anne ve babasının evde bulunduğu bir saatte

kendilerinin rızası alınarak, öğretmenler ve yöneticiler tarafından gerçekleştirilebilecek ev ziyareti uygulamalarıdır.

Ailelerin iletişim engelleri arasında gördükleri, çocukları hakkında kendilerine bilgi ulaşmaması sorunu, okul-aile iletişimini geliştirmeye yönelik uygulanan ev ziyaretleri ile giderilebilmektedir. Ev ziyaretleri esnasında veli ve öğrenciye ders çalışma, devamsızlık, boş zamanları değerlendirme vb. konularda rehberlik çalışması yapılabilmektedir. Sınıf rehber öğretmenleri de aynı zamanda ailelerden öğrenci hakkında şikayetlerini öğrenebilmekte ve okul ortamında gözlenme fırsatı olmayan durumlara yönelik aile ile işbirliği içinde mevcut sorunun çözümüne yönelik çalışma yapabilmektedirler.

Eğitimin her aşamasında insan unsurunun bulunması ve iletişim olmadan eğitim olamayacağı gerçeğinden hareketle mevcut durumu bir seviye iyileştirmek için ev ziyareti uygulamalarının okul-çevre iletişimde önemli bir faktör olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgular ve varılan sonuçlar dikkate alınarak şu öneriler geliştirilmiştir:

- Okul-aile iletişimini geliştirmeye yönelik uygulamaların başka tür ve düzeydeki okullarda da başlatılması gereklidir. Aynı zamanda bu uygulamaların başarısı ve ev ziyareti uygulamaları arasında karşılaştırmaları analizler yapılmalı ve okullar ailelerle kurdukları ilişkileri velinin okula gelmesine bağlı olarak kurulan ilişkiler olmaktan çıkarmalıdır.
- Okul-aile iletişimde ev ziyaretleri uygulaması örneği ile ilgili farklı yöntemlerle okul-çevre iletişimi üzerine araştırmalar yapılmalıdır. Ev ziyareti uygulamaları tanıtılmalı ve bu uygulamanın örnek teşkil etmesi bakımından araştırma sonuçlarından yararlanılmalıdır. Öğretmenlerin mesleğe yabancılaşmalarının önlenmesi için genelde öğretmenlerin gelir düzeylerinin yükseltilmesine; özelde de okullarda öğretmenlerin karar süreçlerine daha fazla ve etkili biçimde katılmalarının sağlanmasına; okulların fiziki olanaklarının iyileştirilmesine ve öğretmenler, yöneticiler, öğrenciler ve veliler arasındaki iletişimin güçlendirilmesine yönelik önlemler alınmalıdır.

- Hem ev ziyaretleri ile elde edilen bulgular arasında karşılaştırma yapmayı hem de aile ile kurulan ilişkinin gelişmesiyle ilgili bilgilerin birlikte görülmesini sağlaması bakımından ev ziyareti görüşme formlarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Çeşitli okul türlerinde eğitimin verimliliğini artırmaya yönelik etkenlerden biri olan okul-aile iletişimini geliştirmeye yönelik olarak yeni uygulamalar yapılmalıdır. Yapılan uygulamalar yeni araştırmalarla irdelenmelidir.
- Okul-veli iletişimini geliştirme çalışmalarının başlangıç noktası okul-aile iletişiminin düzeyini ortaya koymakla başlar. Bu nedenle okullarda okul yönetiminin ya da rehber öğretmenlerin kullanabileceği okul-aile iletişimi düzeyini belirlemeye yönelik ülke genelinde kullanılacak bir ölçek geliştirilmeli ve bu ölçeğin kullanımına yönelik okul yönetimlerine ve rehber öğretmenlere bir eğitim verilmelidir.
- Okul-çevre iletişiminde ailelere yönelik yapılan uygulamanın benzeri özellikle sanayi sektörünün insan kaynağını karşılayan meslek liseleri tarafından çıktılarını verdikleri iş kollarıyla da aynı şekilde geliştirilmeli ve elde edilen bulgular Milli Eğitim Bakanlığı'nca müfredat programları hazırlanırken değerlendirilmelidir.
- Ev ziyaretlerinin planlanması ve raporları düzenlenmesine yönelik harcanan zaman, Ziyaretlerin mesai saatleri dışında gerçekleşmesi, ziyaret edilen evlere öğretmenlerin kendi imkanları ile ulaşmak zorunda kalmaları; bu tip uygulamalara gönüllü katılım sağlanması ve ders dışı zamanlarda okul-aile ya da okul-çevre iletişimini geliştirici çalışmalarda bulunulması amacına dönük olarak; uygun ortamlar yaratılmalı ve çalışmalara katılan öğretmenleri motive etmek için uygulamalarda görev alan öğretmenlerin ekonomik açıdan desteklenmesine yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.